

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.6.6.2024

Urszula Kućma
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Jasle
ul. Szkolna 25
38-200 Jasło

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/080 Przeciwdziałanie przemocy domowej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaśle, ul. Szkolna 25, 38-200 Jasło ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Urszula Kućma – Dyrektor MOPS od dnia 28 lutego 2024 r. ² (akta kontroli TOM I str. 1-2)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym współpraca z innymi podmiotami. 2. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej, a także pozostałych programów z tego zakresu. 3. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”, w tym postępowanie wobec osób doznających przemocy oraz osób stosujących przemoc.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 ³
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.
Kontrolerzy	1. Mariusz Twardowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/26/2024 z dnia 4 marca 2024 r. 2. Wojciech Ostrowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/27/2024 z dnia 4 marca 2024 r. (akta kontroli TOM I str. 3-4)

¹ Zwany dalej zamiennie: „MOPS” lub „Ośrodek”.

² Poprzednio Dorota Ligniar - od 24 maja 2010 r.

³ Z wykorzystaniem dowodów sporządzonych także przed tym okresem.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności⁵

W latach 2021-2023 MOPS realizował zadania własne Miasta Jasła w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, jednak nie wszystkie działania były rzetelne.

Zasady organizacji pracy MOPS w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej zostały ujęte w regulaminie organizacyjnym oraz w zakresach czynności pracowników socjalnych. Zapewniono wymaganą liczbę pracowników socjalnych zajmujących się problematyką przeciwdziałania przemocy domowej (stosownie do art. 110 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁶). Pracownicy ci posiadali wymagane wykształcenie i doświadczenie zawodowe. Podejmowano współpracę z innymi podmiotami w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, jednak zasady współpracy nie zostały w żaden sposób określone, a współpraca z innymi podmiotami sprowadzała się do wymiany informacji w zakresie sposobów działania, sprawozdawczości, zapytań, i udział w organizowanych szkoleniach. Zapewniono środki na zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy.

Zgodnie z wymogami ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej⁷ utworzono gminny system przeciwdziałania przemocy domowej. W okresie objętym kontrolą obowiązywał i realizowany był Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Jednak nie wszystkie elementy tego programu zostały opracowane w pełni rzetelnie, gdyż dla osiągnięcia celu głównego i szczegółowych jedynie zbiorczo i ramowo określono realizatorów niektórych zadań oraz źródła finansowania, nie podając jednocześnie nawet przybliżonego terminu przeprowadzenia poszczególnych działań. Ponadto, konstrukcja przyjętych wskaźników uniemożliwiała dokonanie pomiaru poziomu ich osiągnięcia - co jednocześnie nie pozwalało na ustalenie, jaki poziom będzie akceptowalny oraz nie pozwalało na jego monitorowanie.

Problematyka przeciwdziałania przemocy domowej została prawidłowo ujęta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Jasła na lata 2019-2024⁸. Opracowano diagnozy zjawiska przemocy domowej na terenie gminy. Nie w pełni zrealizowano zadania wynikające z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, zaplanowane do realizacji w ramach Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Uchwalono i realizowano gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Podejmowano działania w celu prowadzenia poradnictwa w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Prawidłowo realizowano procedury NK, podejmowano terminowe działania, które rzetelnie dokumentowano. Podejmowano współdziałanie z innymi podmiotami. Rzetelnie realizowano zadania przez Zespół Interdyscyplinarny i grupy diagnostyczno-pomocowe⁹.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: „ustawa o pomocy społecznej”, Dz.U. z 2023 r. poz. 901, ze zm.

⁷ Taki tytuł ustawa nosi od 22 czerwca 2023 r., wcześniej brzmiał on: ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Analogicznie zmieniła się stosowana w ustawie nomenklatura.

⁸ Dalej: „Strategia”.

⁹ Przed 22 czerwca 2023 r. grupy robocze.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR	1 Organizacja wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym współpraca z innymi podmiotami.
Opis stanu faktycznego	1. W Regulaminie Organizacyjnym MOPS¹⁰ wskazano, iż realizacja zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej (w rodzinie) będzie odbywała się w ramach stanowiska ds. pracy socjalnej. Ponadto pracownicy socjalni zatrudnieni w MOPS w zakresach czynności mieli powierzone zadanie dotyczące prowadzenia procedury „Niebieskie karty”¹¹. (akta kontroli TOM I str. 5-15, 518) Wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. zatrudnionych w MOPS było: 17 osób (etatów) na stanowisku pracownika socjalnego, a liczba mieszkańców Miasta Jasła¹² w tym okresie wynosiła 33 380 osób. Na dzień 31 grudnia 2022 r. zatrudnionych było: 19 osób (etatów) na stanowisku pracownika socjalnego, a liczba mieszkańców Miasta Jasła w tym okresie wynosiła 32 903 osoby. Na dzień 31 grudnia 2023 r. zatrudnionych było: 16 osób (etatów) na stanowisku pracownika socjalnego, rodzin objętych świadczeniami pomocy społecznej w tym okresie było 706¹³. MOPS w latach objętych kontrolą spełniał wymogi zatrudnienia określone w art.110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej tj. w latach 2021 - 2022 w oparciu o liczbę zatrudnionych pracowników socjalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (tj. jeden pracownik socjalny na 2 000 mieszkańców), a w 2023 r. w oparciu o liczbę zatrudnionych pracowników socjalnych w przeliczeniu na liczbę rodzin objętych pracą socjalną (tj. jeden pracownik socjalny na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących). (akta kontroli TOM I str. 16-23, 518, TOM II str. 151) Wszyscy pracownicy socjalni zatrudnieni w MOPS w zakresach czynności mieli wpisane zadanie z zakresu prowadzenia procedury NK, tj. diagnozowanie problemu przemocy, wszczynanie procedur, monitorowanie sytuacji rodzin korzystających z pomocy finansowej i dotkniętych przemocą. Spośród 17 pracowników socjalnych problemami z zakresu przemocy domowej stale zajmowało się 4 pracowników socjalnych (stanowiska ds. pracy socjalnej). Do ich obowiązków należała współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym¹⁴, organizacja spotkań i prowadzenie grup roboczych/diagnostyczno - pomocowych w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Dodatkowo w przypadku gdy rodzina wobec, której prowadzona była procedura NK objęta była świadczeniami z pomocy społecznej do grup roboczych/diagnostyczno – pomocowych powoływany był pracownik socjalny stale pracujący z rodziną. Ze względu na nieobecność jednego z nich, spowodowaną urlopem macierzyńskim/rodzicielskim do pracy na stanowisku został oddelegowany pracownik innego zespołu. Ww. pracownicy posiadali wyższe wykształcenie¹⁵.

¹⁰ Stanowiący załącznik do Zarządzenia nr KO.021.34.2017 Dyrektora MOPS z dnia 15 grudnia 2017 r.

¹¹ Dalej: „NK”.

¹² Dalej: „Miasto”.

¹³ Stan na dzień 31 grudnia 2023 r.

¹⁴ Dalej: „ZI”.

¹⁵ Wykształcenie i doświadczenie zawodowe pracowników zajmujących się w MOPS tematyką przemocy domowej (w rodzinie):

- wykształcenie wyższe licencjackie na kierunku: praca socjalna w obszarze nauk społecznych; magisterskie na kierunku: pedagogika specjalności pedagogika opiekuńczo – wychowawcza w obszarze: nauk humanistycznych i nauk społecznych, kurs Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie I stopnia, kurs Studium Pomocy Ofiarom Przemocy w Rodzinie, zatrudniona w MOPS od 1 kwietnia 2016 r.,

(akta kontroli TOM I str. 24-25, 518-519)

Pracownikom socjalnym zatrudnionym w stanowisku ds. pracy socjalnej zapewniano szkolenia zawodowe¹⁶, w tym z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

(akta kontroli TOM I str. 26-27, 518-519)

Pracownicy MOPS, w tym pracownicy socjalni mieli możliwość korzystania ze szkoleń oferowanych przez Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie¹⁷ z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej¹⁸.

(akta kontroli TOM I str. 286, TOM II str. 79-88)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS informacje o szkoleniach przekazywane były przez ROPS za pośrednictwem poczty elektronicznej, ponadto pracownicy pozyskiwali informację o szkoleniach bezpośrednio ze strony internetowej ROPS. Informacje o szkoleniach dekretowane były przez Dyrektora/ Zastępcę Dyrektora bezpośrednio na pracowników. Udział w poszczególnych szkoleniach był ustalany indywidualnie i uzależniony był od terminu szkolenia, obowiązków służbowych pracowników, tematu szkolenia. W 2021 roku do MOPS w Jasło wpłynęła z ROPS w Rzeszowie jedna oferta dotycząca szkolenia z zakresu prowadzenia procedury NK, z oferty nie skorzystał żaden pracownik ze względu na fakt, że pracownicy korzystali ze szkoleń o podobnej tematyce w ramach programu osłonowego „Jasło bez przemocy” realizowanego przez MOPS w Jasło i szkoleń realizowanych ze środków Miejskiego Programu

- wykształcenie wyższe licencyjne na kierunku: socjologia w zakresie: socjologia komunikowania społecznego, kurs Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie I stopnia, kurs Studium Pomocy Ofiarom Przemocy w Rodzinie, zatrudniona w MOPS od 1 lutego 2018 r.;

- wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku: socjologia specjalność: praca socjalna; kurs Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie I stopnia, kurs Studium Pomocy Ofiarom Przemocy w Rodzinie, zatrudniona w MOPS od 9 stycznia 2012 r.;

- wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku: pedagogika w zakresie pedagogiki opiekuńczej i pracy socjalnej; w trakcie Studium Przeciwdziałania Przemocy Domowej – kurs podstawowy (rozpoczęty w 2024 r.), zatrudniona w MOPS Jasło od 1 sierpnia 2007 r.;

- wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku: pedagogika w zakresie resocjalizacji; kurs Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie I stopnia, kurs Studium Pomocy Ofiarom Przemocy w Rodzinie, zatrudniona w MOPS od 5 grudnia 2014 r.

¹⁶ Szkolenia, kursy zawodowe poszczególnych pracowników zajmujących się w MOPS Jasło tematyką przemocy domowej (w rodzinie): kurs Studium Pomocy Ofiarom Przemocy w Rodzinie (2021 r.) – dwóch pracowników, kurs Studium Pomocy Ofiarom Przemocy w Rodzinie (2022 r.) – dwóch pracowników, kurs Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie I stopnia (2021 r.) – dwóch pracowników, szkolenie „Praca z traumą przemocy domowej – jak się nie uwikłać i jak sobie radzić z wypaleniem zawodowym” (2021 r.) – czterech pracowników, szkolenie „Negocjacje kryzysowe” (2021 r.) – czterech pracowników, szkolenie „Trudne wyzwania w procedurze Niebieskiej Karty” (2021 r.) – trzech pracowników, szkolenie „Rodzina jako system – jak prowadzić procedurę Niebieskiej Karty w sytuacji rodzin, które chcą pozostać razem?” (2021 r.) – trzech pracowników, superwizja grupowa dla przedstawicieli grup roboczych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego (2021 r. i 2022 r.) – jeden pracownik, szkolenie „Negocjacje kryzysowe – teoretyczne i praktyczne umiejętności z zakresu rozwiązywania sytuacji kryzysowych za pomocą negocjacji” (2022 r.) – pięciu pracowników, szkolenie warsztatowe: „Profilaktyka stresu i wypalenia zawodowego wynikającego z obciążenia pracą z osobami uwikłanymi w przemoc domową – otwarty dialog motywujący, autodiagnoza i analiza AUN jako podstawy pracy z trudnym klientem” (2022 r.) – pięciu pracowników, szkolenie „Przeciwdziałanie przemocy domowej ze szczególnym uwzględnieniem RODO i ochrony danych osobowych w procedurze „Niebieskie Karty” (2023 r.) – czterech pracowników, szkolenie „Pomoc dziecku krzywdzonemu” (2023 r.) – dwóch pracowników, superwizja grupowa dla profesjonalistów pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej (2023 r.) – trzech pracowników, szkolenie „Praca z osobami niepełnosprawnymi i starszymi doświadczającymi przemocy w rodzinie” (2024 r.) – dwóch pracowników, szkolenie z zakresu pracy ze sprawcami przemocy z wykorzystaniem elementów metody z DULUTH (2023 r.) – dwóch pracowników, szkolenie „Praca z traumą przemocy domowej – jak się nie uwikłać i jak sobie radzić z wypaleniem zawodowym” (2021 r.) – czterech pracowników, szkolenie warsztatowe: „Profilaktyka stresu i wypalenia zawodowego wynikającego z obciążenia pracą z osobami uwikłanymi w przemoc domową – otwarty dialog motywujący, autodiagnoza i analiza AUN jako podstawy pracy z trudnym klientem” (2022 r.) – pięciu pracowników, superwizja grupowa dla profesjonalistów pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej (2023 r.) – czterech pracowników, superwizja grupowa dla przedstawicieli grup roboczych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego (2021 r. i 2022 r.) – jeden pracownik.

¹⁷ Dalej: „ROPS”.

¹⁸ W 2023r. dwóch pracowników socjalnych wzięło udział w szkoleniu z zakresu pracy ze sprawcą przemocy w ramach projektu współfinansowanego przez ROPS: „Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez przygotowanie kadr do prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych i edukacyjno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – edycja 2”. Oferta szkoleniowa umieszczona była na stronie ROPS.

Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. W 2022 r. do Ośrodka wpłynęła jedna oferta dotycząca szkolenia „Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez przygotowanie kadr do prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych i edukacyjno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – edycja 1”. Pomimo zgłoszenia się na szkolenie czterech pracowników, żaden z nich nie zakwalifikował się ze względu na ograniczoną liczbę miejsc. W 2023 r. dwóch pracowników socjalnych wzięło udział w szkoleniu „Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez przygotowanie kadr do prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych i edukacyjno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – edycja 2”.

Ponadto w 2023 r. w odpowiedzi na pismo ROPS, wskazano liczbę członków Zespołu w celu zorganizowania dla nich szkolenia przewidzianego obowiązującymi przepisami prawa.

(akta kontroli TOM I str. 34, 40-42)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, iż uregulowania wewnętrzne jak i obsada kadrowa MOPS pozwoliły Ośrodkowi wywiązać się z zadań objętych kontrolą. Wszyscy pracownicy socjalni podejmowali działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w trakcie realizowania obowiązków zawodowych poprzez diagnozowanie sytuacji rodziny, wszczynanie procedury NK, uczestniczenie w grupach diagnostyczno – pomocowych, podnoszenie kwalifikacji zawodowych, podejmowanie interwencji w środowisku, współpracę z instytucjami np. z KPP, oświatą, służbą zdrowia, MKRPA. Z kolei realizacją procedury NK zajmuje się czterech certyfikowanych specjalistów w zakresie pomocy ofiarom przemocy, dwóch zatrudnionych na stanowisku starszy specjalista pracy socjalnej, jeden na stanowisku starszy specjalista pracy socjalnej – koordynator, jeden na stanowisku specjalista pracy socjalnej. Ponadto osoby realizujące zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej mają możliwość na bieżąco korzystania ze wsparcia radcy prawnego zatrudnionego w MOPS, co znacznie przyczynia się do niezwłocznego i kompleksowego podjęcia działań na rzecz osób doznających przemocy.

(akta kontroli TOM I str. 34-35)

MOPS w latach objętych kontrolą nie wnioskował do Burmistrza Miasta o zwiększenie zatrudnienia pracowników Ośrodka, w tym pracowników socjalnych.

(akta kontroli TOM I str. 34, 43)

Dyrektor MOPS w odpowiedzi na pytanie: czy jej zdaniem występują, a jeżeli tak to jakie, bariery i ograniczenia (prawne, organizacyjne) w skutecznej realizacji powierzonych zadań w zakresie przeciwdziałania (zapobiegania i zwalczania) przemocy domowej – wyjaśniła, iż: największe ograniczenia w pracy grup roboczych i ZI występowały podczas pandemii covid-19, a zwłaszcza w czasie największych obostrzeń. Ze względu na ograniczenia kontaktów, kwarantannę, strach przed zarażeniem została zmniejszona możliwość dokładnego monitorowania i pracy z rodzinami. Nie każda osoba objęta procedurą miała możliwość kontaktu z członkami grupy poprzez komunikatory internetowe ze względu na ograniczenia techniczne, brak umiejętności obsługi. Kolejnym ograniczeniem była trudność w pozyskiwaniu przedstawicieli placówek medycznych, szczególnie lekarzy, do pracy w ramach grup diagnostyczno – pomocowych i niewszczynianie przez nich procedur NK. Zdarzają się przypadki, w których instytucje uprawnione do wszczynania procedur kierują osoby poszkodowane do KPP lub MOPS, aby to te instytucje podjęły działania i decyzje dotyczące wszczęcia procedury.

2.

MOPS podejmował współpracę z instytucjami wchodzącymi w skład ZI. Najczęściej podejmowana była współpraca z funkcjonariuszami Komendy Powiatowej Policji

w Jasle¹⁹. Dzielnicy oraz pracownicy socjalni podejmowali wspólne interwencje, monitorowali środowiska, pozostawali w stałym kontakcie. Prowadzona była również współpraca z członkiem ZI z ramienia KPP – asystentem Zespołu ds. Profilaktyki Społecznej, Nieletnich i Patologii. Corocznie sporządzany był wykaz zasobów kadrowych z poszczególnych instytucji wchodzących w skład ZI, które powoływane są do grup. Członkowie ZI uczestniczyli w konsultacjach projektu Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jasła na lata 2024-2030 (ww. dokument został przesłany członkom ZI drogą mailową). Podejmowana była również współpraca z innymi Ośrodkami Pomocy Społecznej, Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie, z którymi wymieniane były informacje, sposoby działania. Współpracowano również z ROPS, wojewodą podkarpackim, ministerstwami m.in. poprzez udział w organizowanych szkoleniach, przekazywaną sprawozdawczość, kierowanie zapytań dotyczących wątpliwości w zakresie wdrażanych rozwiązań m.in. z zakresu realizacji procedury NK. Ponadto w ramach współpracy w 2021r. nagrano film w ramach kampanii społecznej „16 Dni Kampanii Przeciw Przemocy ze Względem na Płeć”, w którym pracownicy MOPS oraz funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji informowali o działalności ZI, pracach grup roboczych oraz o formach pomocy dla osób uwięzianych w przemoc. Film zamieszczono na stronach internetowych (MOPS, TVJ – kanał YouTube) oraz w lokalnej telewizji. Ponadto nagranie zaprezentowano osobom starszym przebywającym w Dziennym Domu Pomocy w Jasle w ramach realizowanego projektu „Jasło przeciwko przemocy”.

W 2022r. w ramach „16 Dni Kampanii Przeciw Przemocy ze względu na Płeć” oraz zadań wynikających z „Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025” przesłano do Miejskiej Biblioteki Publicznej w Jasle 20 sztuk „Informatora o formach pomocy dostępnych na terenie Miasta Jasła dla osób dotkniętych bądź zagrożonych przemocą w rodzinie oraz rodzin i osób będących w kryzysie” celem rozdysponowania. Ponadto w czasie trwania ww. kampanii koordynatorzy grup roboczych przeprowadzili spotkania z dziećmi w formie pogadanki na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie w placówkach wsparcia dziennego „Promyki” i „Radosna Przystań”.

W 2021 r. wydrukowano 2 170 szt. „Informatora o formach pomocy dostępnych na terenie miasta Jasła dla osób dotkniętych bądź zagrożonych przemocą w rodzinie oraz rodzin i osób będących w kryzysie”, a w 2022 r. 1 000szt., który został rozdysponowany wśród instytucji wchodzących w skład ZI w ramach środków Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Natomiast w 2023 r. we współpracy z instytucjami wchodzącymi w skład ZI zaktualizowano dane do „Informatora o formach pomocy dostępnych na terenie miasta Jasła dla osób dotkniętych bądź zagrożonych przemocą domową oraz rodzin i osób będących w kryzysie”, a wydrukowany został w 2024 r. Niemniej jednak zasady współpracy z ww. podmiotami nie zostały określone w żadnym dokumencie.

(akta kontroli str. TOM I 35-36, 44-50, 234-247)

MOPS współpracował również z Sądem Rejonowym w Jasle, który informował o przypadkach występowania zjawiska przemocy domowej. W 2021 r. było takich przypadków - 16, w 2022 r. - 21, a w 2023 r. - 37.

(akta kontroli TOM I str. 51-53)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS nie występował pisemnie o informację zwrotną z Sądu Rejonowego w Jasle ze względu na fakt, że w ramach prowadzenia procedury NK uzyskuje informacje o podjętych przez Sąd działaniach od kuratorów społecznych bądź zawodowych będących członkami grup diagnostyczno – pomocowych.

¹⁹ Dalej: „KPP”.

W ramach współpracy, kuratorzy niejednokrotnie kontaktują się z pracownikami socjalnymi bądź asystentami rodziny, w związku z informacjami kierowanymi do Sądu w sprawie występowania zjawiska przemocy domowej.

(akta kontroli TOM I str. 36)

3.

W latach 2021-2023 w MOPS nie były przeprowadzane kontrole z realizacji zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie/przemocy domowej.

(akta kontroli TOM I str. 36)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, iż Wojewoda Podkarpacki nadzorował działania MOPS m.in. poprzez sprawozdawczość kwartalną i roczną.

(akta kontroli TOM I str. 37)

4.

W okresie objętym kontrolą do MOPS wpłynęło jedno pismo zatytułowane jako skarga. W treści tego pisma zwrócono się z prośbą wyjaśnienie przesłanek prawnych będących podstawą wszczęcia i prowadzenia względem tej osoby procedury NK. Osobie tej została udzielona wyczerpująca pisemna odpowiedź.

(akta kontroli str. TOM I 37, 53-64, 248-250)

5.

Środki finansowe na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym na realizację Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy corocznie planowane były w budżecie Miasta Jasła. Ponadto w 2021 r. Miasto Jasło pozyskało środki z rządowego Programu Ośłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” na realizację projektu „Jasło przeciwko przemocy”. Ewidencja księgowa MOPS prowadzona była zgodnie z klasyfikacją budżetową, która umożliwiała zidentyfikowanie źródła finansowania.

Plan wydatków na przeciwdziałanie przemocy domowej (w ramach rozdziału 85205 oraz rozdziału 85154) wyniósł w: 2021 r. – 111 965,2 zł (w tym w ramach rozdziału 85205 – 34 150,00 zł, w ramach rozdziału 85154 – 77 815,20 zł), 2022 r. – 114 946,2 zł (w tym w ramach rozdziału 85205 – 4 475,00 zł, w ramach rozdziału 85154 – 110 471,21 zł), 2023 r. – 123 889,6 zł (w tym w ramach rozdziału 85205 – 8 000,00 zł, w ramach rozdziału 85154 – 115 889,55 zł).

Wykonanie wydatków na przeciwdziałanie przemocy domowej (w ramach rozdziału 85205 oraz rozdziału 85154) wyniosło w: 2021 r. – 99 913,1 zł (w tym w ramach rozdziału 85205 – 24 050,00 zł, w ramach rozdziału 85154 – 75 863,14 zł), 2022 r. – 113 142,3 zł (w tym w ramach rozdziału 85205 – 3 757,44 zł, w ramach rozdziału 85154 – 109 384,81 zł), 2023 r. – 123 228,3 zł (w tym w ramach rozdziału 85205 – 7 350,91 zł, w ramach rozdziału 85154 – 115 877,36 zł).

(akta kontroli TOM II str. 152, 158-315)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS, w latach objętych kontrolą ze środków zaplanowanych na profilaktykę przeciwalkoholową do budżetów jasielskich szkół podstawowych przekazano środki na profilaktykę przeciwalkoholową w tym również na działania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej. W 2021 r. do szkół podstawowych przekazano kwotę 94 197,6 zł, z czego wykorzystano 93 341,8 zł. W 2022 r. do placówek przekazano kwotę 233 466,6 zł, z czego wykorzystano 212 909,6 zł. Natomiast w 2023 r. do szkół podstawowych przekazano kwotę 254 404,4 zł, z czego wykorzystano 251 422,7 zł. Środki te zostały wykorzystane na: wypoczynek letni dla dzieci i młodzieży z rodzin niewydolnych wychowawczo, zagrożonych uzależnieniami, realizację zajęć i programów profilaktyczno-edukacyjnych, rekomendowane programy profilaktyczne, szkolenia i warsztaty dla uczniów, nauczycieli i rodziców oraz zakup pomocy dydaktycznych do realizacji przedsięwzięć i kampanii profilaktycznych „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „Postaw Na Rodzinę”.

Środki na realizację działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym na realizację działań określonych w Miejskim Programie corocznie planowano w porozumieniu z pełnomocnikiem Burmistrza ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom w budżecie Miasta Jasła. Projekty planów przekazywano do Burmistrza Miasta Jasła. Ponadto w 2021 r. w wyniku przeprowadzonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej naboru uzyskano środki na realizację programu osłonowego „Jasło bez przemocy”.

W latach 2021 – 2023 udział wydatków na zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w wydatkach gminy wynosił : 0,1%²⁰. Przy ustalaniu ww. udziału nie uwzględniono środków przekazanych bezpośrednio do placówek oświatowych.

(akta kontroli TOM II str. 152)

Środki na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej były ujmowane zarówno w rozdziale 85205 jak i w rozdziale 85154 – przeciwdziałanie alkoholizmowi z uwagi na fakt, że środki przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych były głównym źródłem realizowanych zadań w ww. zakresie. Środki przekazywane do placówek oświatowych były ujmowane również w rozdziale 85154.

(akta kontroli TOM I str. 37-38)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS przy planowaniu środków na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej uwzględniano potrzeby zgłaszane przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz członków grup roboczych/diagnostyczno – pomocowych, a także potrzeby społeczności lokalnej wynikające z przeprowadzanych diagnoz. Do potrzeb tych należały: organizacja interdyscyplinarnych szkoleń podnoszących kwalifikacje osób zaangażowanych w pracę z osobami uwięzłymi w przemoc domową, realizacja działań o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym skierowanych w szczególności do dzieci młodzieży, zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego, psychologicznego, socjalnego, medycznego, stały monitoring i diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Miasta Jasła. W protokołach posiedzeń ZI znajdują się zapisy mówiące o planowanych działaniach brak jest dokumentów z których wynikałby szczegółowy podział środków na realizację poszczególnych zadań.

Jak wyjaśniła Dyrektor niemniej jednak ww. potrzeby były uwzględniane przy opracowywaniu założeń miejskich programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie/domowej oraz wniosku o dofinansowanie projektu w ramach rządowego Programu Osłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”.

(akta kontroli TOM I str. 37-39)

Dyrektor MOPS corocznie w latach objętych kontrolą przedkładała Radzie sprawozdania z działalności MOPS oraz przedstawiała potrzeby z zakresu pomocy społecznej²¹. W potrzebach złożonych wraz ze sprawozdaniem z działalności MOPS za 2020 r. oraz za 2021 r. z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wskazano: realizację „Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Jasła na lata 2021-2023”, wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodziny i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, utworzenie mieszkania chronionego dla ofiar przemocy jak również pozyskanie środków zewnętrznych na realizację działań wspierających rodziny oraz osoby i rodziny doświadczające przemocy. W potrzebach dotyczących pomocy społecznej złożonych wraz ze sprawozdaniem za 2022 r. w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ujęto: realizację Miejskiego Programu

²⁰ Procentowy udział wydatków na przeciwdziałanie przemocy domowej w wydatkach ogółem gminy, został wyliczony z sum wydatków ujętych w rozdziałach 85154 i 85205.

²¹ Sprawozdanie za 2020 r. złożone w dniu 8 kwietnia 2021 r., sprawozdanie za 2021 r. złożone w dniu 5 maja 2022 r., sprawozdanie za 2022 r. złożone w dniu 27 kwietnia 2023 r.

Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Jasła na lata 2021-2025", opracowanie i przyjęcie do realizacji „Miejskiego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej”, utworzenie mieszkania chronionego dla ofiar przemocy, pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację działań wspierających rodziny oraz osoby i rodziny doznające przemocy domowej. Przy poszczególnych zadaniach nie wskazano kwot potrzebnych do realizacji zadań.

(akta kontroli TOM I str. 65-92)

W latach objętych kontrolą MOPS w projektach uchwał budżetowych Miasta Jasła uwzględniał/zgłaszał następujące potrzeby:

- organizacja interdyscyplinarnych szkoleń podnoszących kwalifikacje osób zaangażowanych w pracę z osobami uwięzłymi w przemoc domową,
- realizacja działań o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym skierowanych w szczególności do dzieci młodzieży,
- zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego, psychologicznego, socjalnego, medycznego w tym poprzez zapewnienie środków na wsparcie organizacji pozarządowych,
- konieczność obsługi organizacyjno – technicznej i finansowej ZI.

W uchwałach budżetowych w latach objętych kontrolą nie uwzględniano środków na utworzenie na terenie Miasta Jasła mieszkań chronionych dla ofiar przemocy domowej. W dniu 22 czerwca 2020 r. Komisja Mieszkaniowa zawnioskowała o pozostawienie jednego lokalu mieszkaniowego jako rezerwowego, w przypadku zaistnienia konieczności udzielenia tymczasowego schronienia osobom doznającym przemocy domowej. Lokal został zabezpieczony na okres 12 miesięcy, jednakże w związku z brakiem konieczności udzielenia takiego schronienia został on przydzielony osobie z listy osób zakwalifikowanych do zawarcia umowy najmu.

(akta kontroli TOM I str. 520)

W 2021 r. wykonanie wydatków w kwocie 99 913,1 zł na przeciwdziałanie przemocy domowej wynosiło 89,2 % w stosunku do wartości ujętych w pierwotnej uchwale budżetowej (111 965,2 zł). W 2022 r. wykonanie wydatków w kwocie 113 142,3 zł na przeciwdziałanie przemocy domowej wynosiło 98,4 % w stosunku do wartości ujętych w pierwotnej uchwale budżetowej (114 946,2 zł). W 2023 r. wykonanie wydatków w kwocie 123 228,3 zł na przeciwdziałanie przemocy domowej wynosiło 99,5 % w stosunku do wartości ujętych w pierwotnej uchwale budżetowej (123 889,6 zł).

(akta kontroli TOM II str. 172)

Dyrektor MOPS stwierdziła, że środki zabezpieczane w budżecie Miasta Jasła na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej pozwoliły na zabezpieczenie potrzeb w ww. zakresie za wyjątkiem utworzenia mieszkań chronionych dla ofiar przemocy domowej. Środki na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy były adekwatne do potrzeb.

(akta kontroli TOM I str. 38-39)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

Zasady organizacji pracy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej zostały ujęte w regulaminie organizacyjnym oraz w zakresach czynności pracowników socjalnych. MOPS dysponował wymaganą liczbą pracowników socjalnych

zajmujących się problematyką przeciwdziałania przemocy domowej, stosownie do art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej. Pracownicy ci posiadali wymagane wykształcenie i doświadczenie zawodowe. Zapewniono środki na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy. Podejmowano współpracę z innymi podmiotami w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Najczęściej podejmowana była współpraca z funkcjonariuszami KPP. Podejmowana była również współpraca z innymi Ośrodkami Pomocy Społecznej, Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie, z którymi wymieniane były informacje, sposoby działania. Jednak zasady współpracy nie zostały w żaden sposób określone, a współpraca sprowadzała się do wymiany informacji w zakresie sposobów działania, sprawozdawczości, zapytań, i udział w organizowanych szkoleniach.

OBSZAR

2. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej, a także pozostałych programów z tego zakresu.

Opis stanu faktycznego

1. Uchwałą²² Rady Miejskiej Jasła²³ z dnia 4 marca 2019 r. została przyjęta Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Jasła na lata 2019-2024²⁴. W części diagnostycznej Strategii, w rozdziale poświęconym bezpieczeństwu mieszkańców, w oparciu o analizę danych statystycznych został zdefiniowany problem przemocy domowej. Ponadto w części drugiej Strategii w ramach Obszaru Strategicznego III – Bezpieczeństwo mieszkańców – przeciwdziałanie przemocy rodzinie oraz profilaktyka uzależnień zostały określone do realizacji na lata 2019 - 2024 działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej wraz ze wskazaniem realizatorów, źródeł finansowania oraz zdefiniowaniem wskaźników z realizacji następujących działań:
 - Prowadzenie badań i diagnoz w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie i uzależnień, realizatorzy: MOPS, Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, wskaźnik: liczba przeprowadzonych badań/diagnoz, sporządzonych raportów, źródła finansowania: budżet miasta, środki zewnętrzne;
 - Realizacja lokalnych kampanii społecznych skierowanych do osób dorosłych oraz do dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, realizatorzy: ZI, MOPS, Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom, MKRPA, Urząd Miasta, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe; wskaźniki: liczba zrealizowanych kampanii, liczba zrealizowanych konferencji, spotkań, seminariów, liczba opracowanych i wydanych materiałów informacyjnych (broszur, ulotek, informatorów, plakatów), źródła finansowania: Budżet Miasta, środki zewnętrzne;
 - Realizacja programów profilaktycznych, skierowanych do mieszkańców miasta Jasła w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, realizatorzy: ZI, MOPS, Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, wskaźniki: liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, liczba osób uczestniczących w programach profilaktycznych, źródła finansowania: budżet miasta, środki zewnętrzne;

²² Nr VIII/52/2019.

²³ Dalej: „Rada”.

²⁴ Dalej: „Strategia”.

- Organizowanie spotkań ze specjalistami, promujących profilaktykę uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, realizatorzy: ZI, Urząd Miasta, Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe; wskaźniki: liczba zorganizowanych spotkań ze specjalistami promujących profilaktykę uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, liczba osób uczestniczących w spotkaniach ze specjalistami promujących profilaktykę uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, źródła finansowania: budżet Miasta, środki zewnętrzne;
- Podejmowanie działań interwencyjnych w stosunku do osób doświadczających przemocy w rodzinie m.in. poprzez realizację procedury NK, realizatorzy ZI, wskaźniki: liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A”, liczba powołanych grup roboczych, liczba rodzin objętych procedurą NK, źródła finansowania: budżet miasta;
- Współpraca pomiędzy instytucjami i służbami w zakresie monitoringu osób/rodzin doświadczających zjawiska przemocy w rodzinie oraz uzależnionych realizatorzy: ZI, MOPS, MKRPA, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, wskaźniki: liczba monitorowanych osób/rodzin, źródła finansowania: budżet miasta;
- Kontynuowanie działalności MKRPA i ZI, realizatorzy: ZI, MKRPA, wskaźniki: liczba posiedzeń MKRPA, liczba posiedzeń ZI, liczba sprawozdań z prac MKRPA, liczba sprawozdań z prac ZI, źródła finansowania: budżet Miasta. Działanie: Partycypowanie Miasta w kosztach związanych z doposażeniem służb (Straż Miejska, Policja) w niezbędny sprzęt: realizatorzy: Urząd Miasta, Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom, wskaźniki: liczba zakupionego sprzętu z udziałem środków Miasta, źródła finansowania: budżet miasta;
- Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w całodobowych ośrodkach wparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej realizatorzy: ZI, MOPS, wskaźniki: liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ośrodkach wparcia, źródła finansowania: budżet miasta;
- Tworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych realizatorzy: Urząd Miasta, wskaźnik: liczba mieszkań socjalnych przyznanych w pierwszej kolejności osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, źródła finansowania budżet miasta;
- Utworzenie mieszkań chronionych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym dla osób, które doznają przemocy w rodzinie realizatorzy: Urząd Miasta, wskaźniki: liczba utworzonych mieszkań chronionych, liczba osób, którym zapewniono mieszkania chronione, źródła finansowania: budżet miasta, środki zewnętrzne;
- Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizatorzy: ZI, Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, wskaźniki: liczba instytucji/organizacji/placówek prowadzących poradnictwo, liczba osób, która skorzystała z poradnictwa, źródła finansowania: budżet miasta, środki zewnętrzne;
- Realizacja projektów socjalnych w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, realizatorzy: MOPS, wskaźniki: liczba zrealizowanych projektów socjalnych, liczba osób objętych wsparciem w ramach realizowanych projektów socjalnych, źródła finansowania: budżet miasta;
- Realizacja działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie określonych w Miejskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, realizatorzy: MOPS, wskaźnik: liczba sprawozdań z realizacji działań określonych w Programie, źródła finansowania: budżet miasta;
- Realizacja działań w zakresie profilaktyki uzależnień określonych w Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz

Przeciwdziałania Narkomanii, realizatorzy: Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom, wskaźniki: liczba sprawozdań z realizacji działań określonych w Programie, źródła finansowania budżet miasta;

- Organizowanie szkoleń, warsztatów, konferencji, seminariów tematycznych, superwizji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz profilaktyki uzależnień, realizatorzy: ZI, Urząd Miasta, Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, wskaźniki: liczba zrealizowanych szkoleń/warsztatów/konferencji/ seminariów/ superwizji, liczba osób uczestniczących w szkoleniach/ warsztatach/konferencjach/ seminariach/superwizjach, źródła finansowania : budżet miasta, środki zewnętrzne.

(akta kontroli TOM I str. 93-101, TOM II 317)

Zgodnie z zapisami art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy stanowiącego, że do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Na terenie Jasła przedmiotowy system został utworzony i składał się z następujących elementów: opracowywanych i realizowanych miejskich programów przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, funkcjonowania ZI, zapewnienia osobom uwięzonym w przemoc domową dostępu do specjalistycznego poradnictwa, zapewnienia osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia. W ramach jego realizacji były opracowywane i realizowane miejskie programy przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. W latach objętych kontrolą tj. 2021 – 2023 obowiązywał i realizowany był Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025²⁵. W związku ze zmianą ustawy o przeciwdziałaniu przemocy dokonanej ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw Uchwałą²⁶ Rady z dnia 26 stycznia 2024 r. uchylono Uchwałę z dnia 14 grudnia 2020 r. Rady z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie ww. Programu i przyjęto do realizacji Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jasła na lata 2024-2030. Zarządzeniem Burmistrza Miasta Jasła z dnia 9 marca 2011 r.²⁷ został powołany ZI, który składał się z przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, policji, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych²⁸, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowej, kurateli sądowej, prokuratury. Ze względu na specyfikę problemu, skład Zespołu był kilkakrotnie zmieniany i poszerzany o przedstawicieli podmiotów, które podejmują działania z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej. W związku z nowelizacją ww. ustawy, zarządzeniem²⁹ Burmistrza Miasta Jasła z dnia 20 września 2023 r. został powołany nowy ZI, skład, którego tworzą przedstawiciele podmiotów funkcjonujących na terenie miasta Jasła, tj. MOPS, KPP, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaśle,³⁰ Wydziału Oświaty Urzędu Miasta, Szpitala Specjalistycznego, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej, Prokuratury Rejonowej, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie³¹, Ośrodka Psychoterapii, Stowarzyszenia „Twój Potencjał”, Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej, Zakładu Karnego. Powołany ZI działał w szczególności na podstawie porozumień zawartych pomiędzy Burmistrzem Miasta Jasła, a podmiotami, których przedstawiciele wchodziły w jego

²⁵ Nr XXXVII/318/2020 z dnia 14 grudnia 2020 r. – dalej: „Miejski Program”.

²⁶ Nr XCVI/813/2024.

²⁷ Nr III/28/2011.

²⁸ Dalej: „MKRPA”.

²⁹ Nr V/156/2023.

³⁰ Dalej: MKRPA.

³¹ Dalej: „PCPR”.

skład. W latach 2021-2023 realizowano poradnictwo specjalistyczne kierowane do osób uwiękanych w przemoc domową w tym m.in. poradnictwo: socjalne, psychologiczne, prawne, usługi terapeutyczne w postaci: terapii indywidualnej, terapii rodzin, psychoterapii i interwencji kryzysowej. Podejmowane działania miały na celu zapewnienie osobie krzywdzonej bezpieczeństwa i ochrony oraz służyły budowaniu rozwiązań umożliwiających zatrzymanie przemocy i osiągnięcie pozytywnej oraz trwałej zmiany w funkcjonowaniu rodziny. Na terenie Miasta Jasła pomoc w formie poradnictwa specjalistycznego, z którego mogą korzystać osoby uwiękane w przemoc domową, w tym osoby doznające przemocy, świadczą, poza MOPS również m.in.: Urząd Miasta w ramach realizacji Miejskiego Programu, Ośrodek Wsparcia prowadzony przez Stowarzyszenie „Twój Potencjał”. W ramach Miejskiego Programu prowadzony był Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin oraz osób doznających przemocy domowej, jak również realizowane było poradnictwo m.in. w zakresie wieloaspektowej pomocy, w tym dotyczącej przemocy domowej. Ponadto udzielane były konsultacje: w zakresie rozwojowego wsparcia w kryzysie emocjonalnym, porady prawne oraz indywidualne konsultacje psychologiczne. W MOPS w latach objętych kontrolą poradnictwo prawne dla osób doznających przemocy domowej prowadzone było w każdy pierwszy piątek miesiąca, poradnictwo prawne dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzone było w każdy drugi piątek miesiąca, w każdy trzeci piątek miesiąca poradnictwo prawne było przeznaczone dla klientów MOPS natomiast w każdy czwarty piątek miesiąca poradnictwo skierowane było do seniorów. W 2021 r. z poradnictwa prawnego skorzystało ogółem 29 rodzin, w 2022 r. z poradnictwa skorzystało ogółem 32 rodziny natomiast w 2023 r. z poradnictwa ogółem skorzystało 39 rodzin. Porady dla osób uwiękanych w przemoc domową nie były odrębnie rejestrowane. W 2021 r. i 2022 r. Punkt Konsultacyjny był czynny: w poniedziałek i wtorek w godzinach od 8.00 do 10.00, w środy od godziny 16.00 do 18.00, w czwartki od 15.45 do 17.45. W 2023 r. Punkt Konsultacyjny był czynny w poniedziałek i wtorek w godzinach od 8.00 do 10.00, w środy od godziny 16.00 do 18.00, w czwartek w godzinach od 15.30 do 17.30. W 2021 r. z Punktu Konsultacyjnego skorzystało 135 osób potrzebujących rozmowy wspierającej, motywacji do podjęcia działań wobec członka rodziny stosującego przemoc czy pijącego alkohol. W 2022 r. z działań prowadzonych w ramach Punktu skorzystało 159 osób z terenu Miasta Jasła. W tym udzielono 21 porad osobom z problemem alkoholowych, trzem osobom z problemem narkotykowym oraz 135 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym (w tym współuzależnionym i dzieciom dorosłych alkoholików³² oraz w zakresie przemocy). W 2023 r. z Punktu Konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin oraz osób doznających przemocy domowej skorzystało 114 osób z terenu miasta. W ramach Punktu Konsultacyjnego udzielono 42 porad osobom z problemem alkoholowych, dwóm osobom z problemem narkotykowym oraz 70 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym (w tym współuzależnionym i DDA oraz w zakresie przemocy). Poradnictwo prowadzono w Centrum Profilaktyki i Wsparcia Rodzin znajdującym się przy MKRPA to konsultacje psychologiczne dla osób z rodzin z problemem uzależnienia (psycholog udziela konsultacji raz w tygodniu dwie godziny zegarowe, w godzinach popołudniowych od godz. 16.00 – 18.00, konsultacje dostępne cały rok); konsultacje w zakresie rozwojowego wsparcia w kryzysie emocjonalnym osób z rodzin z problemem uzależnienia (certyfikowany specjalista w zakresie przemocy domowej udziela konsultacji indywidualnych raz w tygodniu dwie godziny zegarowe, w godzinach popołudniowych od godz. 15.45 – 17.45, konsultacje dostępne cały rok); konsultacje prawne udzielane rodzinom z problemami

³² Dalej: „DDA”.

uzależnień (radca prawny udziela porad raz w tygodniu dwie godziny zegarowe, w godzinach popołudniowych od godz. 16.00 – 18.00, poradnictwo dostępne cały rok).

W 2021 r. z konsultacji w zakresie rozwojowego wsparcia w kryzysie emocjonalnym osób z rodzin z problemem uzależnienia skorzystało 92 osoby, konsultacji prawnych dla rodzin z problemem uzależnień udzielono 50 osobom. W 2022 r. z konsultacji psychologicznych dla osób z rodzin z problemem uzależnienia skorzystało 68 osób, z konsultacji w zakresie rozwojowego wsparcia w kryzysie emocjonalnym osób z rodzin z problemem uzależnienia skorzystało 100 osób, konsultacji prawnych dla rodzin z problemami uzależnień udzielono 53 osobom. W 2023 r. z konsultacji psychologicznych dla osób z rodzin z problemem uzależnienia skorzystało 66 osób, z konsultacji w zakresie rozwojowego wsparcia w kryzysie emocjonalnym osób z rodzin z problemem uzależnienia skorzystało 94 osoby, z konsultacji prawnych dla rodzin z problemami uzależnień skorzystało 26 osób. W ramach prowadzonych ewidencji nie wyodrębniano osób doznających przemocy domowej.

Poza wsparciem Punktu Konsultacyjnego, w ramach Miejskiego Programu finansowana była także działalność Ośrodka Wsparcia, który prowadzony był przez Stowarzyszenie „Twój Potencjał”. Podmiot wyłoniony został w ramach konkursu na realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego na podstawie ustawy o zdrowiu publicznym oraz zadań określonych w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025 (w ramach celu operacyjnego nr 2), podmiot otrzymał dotację na zadania w zakresie przemocy domowej. W ramach Ośrodka wsparcie udzielne jest w zakresie: poradnictwa prawnego, wsparcia psychologicznego, poradnictwa socjalnego, poradnictwa medycznego, grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, terapii indywidualnej ukierunkowanej na wsparcie ofiary przemocy w rodzinie oraz nabycie umiejętności ochrony przed osobą stosującą przemoc w rodzinie, konsultacji wychowawczych udzielanych przez pedagoga. Podmiot nie prowadził miejsc całodobowego pobytu udziela jedynie poradnictwa specjalistycznego. W poszczególnych latach objętych kontrolą z poradnictwa skorzystało: w 2021 r. z poradnictwa prawnego 59 osób, z poradnictwa psychologicznego cztery osoby, z poradnictwa socjalnego 39 osób, z konsultacji indywidualnych pięć osób, z wsparcia w postaci grupy wsparcia skorzystało sześć osób. W 2022 r. z poradnictwa prawnego skorzystało 76 osób, z poradnictwa psychologicznego 12 osób, z poradnictwa socjalnego 56 osób, z konsultacji indywidualnych cztery osoby, działaniami grupy wsparcia objęto osiem osób. W 2023 r. z poradnictwa prawnego skorzystało 108 osób, z poradnictwa psychologicznego skorzystało 16 osób, poradnictwem socjalnym objęto 44 osoby, konsultacji indywidualnych udzielono czterem osobom, wsparciem grupy wsparcia objęto cztery osoby. W latach objętych kontrolą pomimo możliwości skorzystania w Ośrodku Wsparcia z poradnictwa medycznego nikt z tej formy nie skorzystał.

Ponadto w ramach etatu radcy prawnego zatrudnionego w MOPS zapewniono osobom uwikłanym w przemoc domową możliwość korzystania z porad prawnych. Na terenie miasta Jasła oraz powiatu nie funkcjonuje żaden ośrodek wsparcia, który zapewniałby całodobową pomoc osobom doznającym przemocy domowej. Z kolei na terenie województwa podkarpackiego prowadzone są obecnie cztery Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej, tj. w Gorzycach (powiat tarnobrzeski), Nowej Sarzynie (powiat leżajski), Lesku (powiat leski) oraz w Korytnikach (powiat przemyski).

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS, w zakresie tworzenia i funkcjonowania gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Miasta Jasła nie stwierdzono barier.

(akta kontroli TOM I str. 251)

MOPS dokonywał oceny i ewaluacji funkcjonującego systemu przeciwdziałania przemocy. Wśród mieszkańców Miasta Jasła prowadzono badania metodą sondażu diagnostycznego, przy wykorzystaniu kwestionariusza ankiety. Celem tych badań było m.in. poznanie opinii mieszkańców Jasła na temat funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Miasta Jasła i ich oczekiwań w ww. zakresie. W okresie objętym kontrolą pracownicy MOPS we współpracy z członkami ZI dwukrotnie przeprowadzili badania ankietowe, tj. w 2021 r. oraz w 2023 r. Wyniki badania przeprowadzonego w 2021 r. pozwoliły na zdefiniowanie czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomocy osobom dotkniętym przemocą domową. Czynniki sprzyjające to: dobra współpraca instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, zaostreżenie przepisów prawnych w zakresie kar wobec sprawców przemocy domowej oraz edukacja dzieci i młodzieży oraz dorosłych nt. zjawiska przemocy. Czynniki utrudniające to: przede wszystkim niski poziom świadomości, mity i stereotypy, społeczne przyzwolenie na przemoc, poczucie bezkarności u sprawców, niechęć osób poszkodowanych do współpracy. Z kolei wyniki badania przeprowadzonego w 2023 r. pozwoliły określić działania, jakie należy podejmować w celu uskutecznienia systemu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Miasta Jasła, tj.: zwiększyć ilość przekazywanych informacji o podmiotach, które świadczą pomoc na rzecz osób doświadczających przemocy; zapewnić schronienie osobom doznającym przemocy domowej (53%); zwiększyć dostępności do pomocy indywidualnej i grupowej dla osób uwięzionych w przemoc domową (51%). Wyniki badań były uwzględniane w opracowywanych przez pracowników Ośrodka diagnozach. W latach 2021-2023 sporządzono dwie diagnozy w zakresie przemocy domowej.

Miejski Program poddawany był ewaluacji poprzez porównywanie osiągniętych w poszczególnych latach wartości wskaźników produktu lub rezultatu dla wszystkich zadań. Za monitorowanie odpowiedzialny był MOPS, który podstawie zebranych informacji od podmiotów uczestniczących w realizacji Programu sporządzał sprawozdania roczne z jego realizacji. W latach 2021-2023 monitorowania realizacji celów Programów dokonywano w formie sporządzonego sprawozdania, które przekazywano do Burmistrza Miasta Jasła z zachowaniem wymaganego terminu.

(akta kontroli TOM I str. 159-175, 251)

2.

W ostatnim kwartale 2023 r. została opracowana przez pracownika MOPS we współpracy z ZI: Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Jasła. Dokument ten nie był aktualizowany i stanowił podstawę do opracowania Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Jasła na lata 2024-2030. Ponadto w związku z realizacją w 2021 r. w ramach rządowego Programu Ośłonowego "Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie" projektu "Jasło przeciwko przemocy", pracownicy socjalni Ośrodka opracowali „Diagnozę zjawiska problemu przemocy w rodzinie na terenie miasta Jasła wraz z ustaleniem odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie oraz analizą czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie z uwzględnieniem wpływu pandemii na zjawisko przemocy w rodzinie”. Dokument ten nie był aktualizowany. Opracowanie Miejskiego Programu także poprzedzone było sporządzeniem diagnozy zjawiska przemocy domowej na terenie Miasta Jasła. Diagnoza została opracowana przez Zespół zadaniowy powołany Zarządzeniem³³ Burmistrza Miasta Jasła z dnia 1 czerwca 2020 r. w celu opracowania Miejskiego Programu. Również w Strategii w części diagnostycznej dokumentu zawarto analizę zjawiska przemocy domowej Ustalenia

³³ Nr V/58/2020.

wynikające ze sporządzonych diagnoz to przede wszystkim: liczba interwencji związanych z przemocą domową na terenie miasta Jasła pozostaje na podobnym poziomie. Ilości interwencji KPP wskazywał, że problem przemocy domowej w 2022 r. dotknął 0,31% mieszkańców miasta Jasła, zdecydowaną większość osób stosujących przemoc domową stanowili mężczyźni (83,81% w 2022 r.). Liczba kobiet stosujących przemoc domową utrzymywała się na podobnym poziomie, osobami doznającymi przemocy domowej, w mieście Jasła były w większości przypadków kobiety – w 2022 r. stanowiły blisko 70 % spośród wszystkich osób doznających przemocy domowej, wobec których została wszczęta procedura NK. Odnotowano stosunkowo duży udział dzieci w ogólnej liczbie osób doświadczających przemocy domowej na terenie miasta Jasła (w 2021 r. małoletni stanowili ponad 17% ogółu osób doznających przemocy domowej, a w 2022 r. blisko 16%). W większości rodzin objętych procedurą NK zdarzenia przemocowe występowały jednorazowo, zdecydowana większość prowadzonych procedur NK była zakańczana w związku z ustaniem przemocy domowej i uzasadnionym przypuszczeniem o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. Od 2020 r. na terenie miasta Jasła funkcjonował Ośrodek Wsparcia, który prowadzony był przez Stowarzyszenie „Twój Potencjał”. Ilość osób jak i ilość świadczonego wsparcia przez ten Ośrodek z roku na rok wzrastała. W latach 2020-2022 żaden ze sprawców przemocy domowej z terenu miasta Jasła nie brał udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym. Ponadto zapewniano dostęp do licznych form wsparcia w zakresie podnoszenia kwalifikacji członków ZI oraz grup diagnostyczno – pomocowych.

Opracowanie dokumentu Strategii zostało zlecone firmie zewnętrznej tj. Stowarzyszeniu na Rzecz Rozwoju Społeczności i Przedsiębiorczości Lokalnej WAMA-COOP. Ww. dokumenty diagnostyczne były opracowywane w oparciu o dane zastane MOPS oraz dane pozyskane od innych podmiotów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, w tym KPP, Ośrodka Interwencji Kryzysowej działającego w strukturze PCPR. Analizowane dane dotyczyły m.in. prowadzonych procedur NK, wdrożonych rozwiązań i podejmowanych działań w obszarze profilaktyki przemocy domowej na terenie Miasta Jasła. Sporządzone materiały diagnostyczne zawierały, także wyniki badań ankietowych. W Strategii nie wskazano informacji dotyczącej odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.

(akta kontroli TOM I str. 176-233, TOM II str. 318)

Główne wnioski jakie wynikały z przeprowadzonych diagnoz, w szczególności diagnozy sporządzonej w 2023 r. to:

- równolegle do wdrażanych nowych rozwiązań pomocowych i doskonalenia kompetencji zawodowych specjalistów należy kontynuować działania edukacyjne adresowane do społeczności lokalnej. Ma to znaczenie kluczowe zarówno z perspektywy organizowania skutecznego wsparcia dla osób doznających przemocy, jak i z punktu widzenia szeroko pojętej profilaktyki,
- konieczność wzmacniania działań mających na celu edukację społeczeństwa i zmianę postaw w zakresie reagowania na podejrzenie przemocy wobec dzieci oraz wprowadzenie standardów ochrony dzieci, w tym odpowiednich procedur interwencyjnych i szkolenia kadry w szczególności pedagogicznej w zakresie podejmowania szybkich i skutecznych działań pomocowych,
- zapewnienie warunków sprzyjających upowszechnianiu wiedzy, kształtowaniu umiejętności i właściwych postaw społecznych oraz zintegrowanie działań wszystkich służb,
- konieczność dalszego rozwijania, modyfikowania adekwatnie do zmieniających się potrzeb i oczekiwań oraz sposobu postrzegania zjawiska przemocy domowej, podejmowanych przez Miasto Jasło inicjatyw w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Na podstawie wniosków ze sporządzonych diagnoz określono w programach przeciwdziałania przemocy m.in. działania do realizacji na lata określone w programie, w tym działania w obszarze profilaktyki i edukacji społecznej, wsparcia osób doświadczających przemocy domowej, pracy ze sprawcą przemocy domowej oraz podnoszenia kwalifikacji osób zajmujących się pracą z osobami uwięzonymi w przemoc domową.

(akta kontroli TOM I str. 176-233, TOM II str. 318)

W „Diagnozie zjawiska problemu przemocy w rodzinie na terenie miasta Jasła wraz z ustaleniem odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie oraz analizą czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie z uwzględnieniem wpływu pandemii na zjawisko przemocy w rodzinie”, na podstawie przeprowadzonych wśród mieszkańców miasta Jasła badań ankietowych oraz informacji pozyskanych od członków ZI sformułowano czynniki utrudniające i sprzyjające skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą domową.

Jako czynniki sprzyjające wskazano:

- dobrą współpracę instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zaostreżenie przepisów prawnych w zakresie kar wobec sprawców przemocy domowej,
- edukację dzieci i młodzieży oraz dorosłych nt. zjawiska przemocy domowej,
- większą świadomość mieszkańców,
- specjalistyczne poradnictwo.

Czynniki utrudniające to:

- niski poziom świadomości, mity i stereotypy,
- społeczne przyzwolenie na przemoc,
- poczucie bezkarności u sprawców,
- niechęć do współpracy osób poszkodowanych, wstyd przed ujawnieniem problemu.

(akta kontroli TOM I str. 176-233, TOM II str. 318)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS – Ośrodek nie wprowadził narzędzi, procedur i metod identyfikacji przypadków zagrożonych występowaniem przemocy oraz występowania przemocy domowej³⁴. Niemniej jednak pracownicy socjalni MOPS Jasła w ramach prowadzonej pracy socjalnej monitorują rodziny, które szczególnie zagrożone są zjawiskiem przemocy domowej, tj. m.in. rodziny, w których występują problemy uzależnień lub problemy opiekuńczo - wychowawcze. W ramach prowadzonej z rodziną pracy socjalnej nawiązywana była współpraca z innymi podmiotami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej/wspierania rodziny, w tym m.in. z Ośrodkiem Psychoterapii, placówkami wsparcia dziennego, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej. Szczególnie skomplikowane przypadki pracy socjalnej omawiane są z dyrektorem MOPS, a procedury NK konsultowane są na posiedzeniach z członkami ZI. Ponadto powyższe sprawy są konsultowane z radcą prawnym zatrudnionym w OPS, w celu podjęcia odpowiednich działań. W trudnych przypadkach, m. in. dotyczących zgłoszeń interwencji, w środowisko udaje się dwóch pracowników socjalnych w celu zdiagnozowania sytuacji i podjęcia odpowiednich działań. W nawiązaniu do pisma Wojewody Podkarpackiego z dnia 10 maja 2023 r. Nr S-I.9452.14.2023.AD zorganizowano w maju 2023 r. spotkanie robocze dla przedstawicieli instytucji działających na rzecz rodzin z dziećmi, mające na celu wypracowanie skutecznych mechanizmów służących zwiększeniu efektywności prowadzonych działań poprzez współpracę. Wypracowane mechanizmy mają służyć

³⁴ Pomimo, iż w tytule diagnozy wskazano, że dotyczyła ona także ustalenia odsetka rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie w sporządzonym dokumencie brak jest jednoznacznych zapisów, który określałby ww. wartość.

zapobieganiu przemocy domowej, w szczególności zjawisku krzywdzenia dzieci. Burmistrz Miasta Jasła zaprosił na spotkanie przedstawicieli instytucji i podmiotów zaangażowanych w udzielanie wsparcia rodzinom z dziećmi, w tym dyrektorów szkół i przedszkoli, Sędziego Sądu Rejonowego i kierownika kuratorów oraz przedstawicieli KPP. Ze spotkania został sporządzony protokół, zwrócono szczególną uwagę na rolę pedagogów szkolnych i pedagogów specjalnych. Przedstawiciele oświaty wyrazili potrzebę udziału w szkoleniach opartych o praktykę i ustalono, że rozeznane zostaną potrzeby w zakresie tematyki szkoleń i innych działań wśród obecnych na spotkaniu. W efekcie zostały zorganizowane szkolenia w ustalonej tematyce. Pracownicy socjalni i asystenci rodziny MOPS w Jasle w maju 2023r. sporządzili wykaz rodzin z dziećmi, na które należy zwrócić szczególną uwagę podejmując działania w środowisku, na rzecz przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci. Pracownicy MOPS łącznie wskazali 37 rodzin, w tym 83 dzieci objętych działaniami Ośrodka, które w ich ocenie ze względu na występowanie licznych problemów, w tym bezrobocie, ubóstwo, problemy opiekuńcze – wychowawcze, niepełnosprawność, bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm, pobyt w zakładach karnych, placówkach wychowawczych, zaburzona komunikacja były zagrożone występowaniem przemocy. Wobec wskazanych rodzin pracownicy socjalni w ramach wykonywanych obowiązków służbowych na bieżąco prowadzili działania, w tym wizyty w środowisku, obserwacje, kontakt z asystentem rodziny, kuratorem, pedagogiem itd.

(akta kontroli TOM I str. 251-252)

3.

W okresie objętym kontrolą, tj. w latach 2021-2023 realizowany był Miejski Program. Program został opracowany przez Zespół zadaniowy w skład którego wchodził pracownicy MOPS oraz Urzędu Miasta (po dwie osoby). Za pośrednictwem miejskiego systemu konsultacji społecznych, opracowany projekt Miejskiego Programu był konsultowany z mieszkańcami miasta Jasła. Ponadto poszczególne etapy opracowywania ww. dokumentu były omawiane i konsultowane z członkami ZI m.in. na posiedzeniach ZI.

Założenia Miejskiego Programu (cel główny oraz cele szczegółowe) zostały zdefiniowane na podstawie sporządzonej diagnozy, która zawierała analizę zjawiska przemocy na terenie miasta Jasła, w oparciu o dane statyczne i wyniki badań ankietowych. Zadania do realizacji zostały określone w ramach czterech obszarów wynikających z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020, tj. obszaru profilaktyki i edukacji społecznej, ochrony i pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, oddziaływań na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia kompetencji pracowników podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Miejski Program składał się: z części diagnostycznej, w której dokonano m.in. analizy zjawiska przemocy domowej na terenie Miasta Jasła w oparciu o dane zastane z lat 2017-2019, dotyczące m.in. prowadzonych procedur NK oraz wdrożonych rozwiązań w obszarze profilaktyki, wykazu zasobów miasta w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, określenia adresatów Miejskiego Programu, części strategicznej, w której określono cele i zadania do realizacji na lata 2021 - 2025 wraz z harmonogramem, realizatorami poszczególnych zadań, wskaźniki oraz źródła finansowania (kwestie związane z finansowaniem Programu zostały opisane w dalszej części dokumentu), określenia sposobu monitorowania i ewaluacji zadań wynikających z Programu (kwestie związane z monitoringiem, ewaluacją Programu zostały opisane w dalszej części dokumentu), podsumowania.

(akta kontroli TOM I str. 252-253, 262-304, 348-364, TOM II str. 319)

Miejski Program został opracowany na lata 2021-2025, a określone w nim zadania do realizacji miały charakter wieloletni. Realizacja zadań na dany rok była uwzględniana w budżecie Miasta Jasła oraz poddawana konsultacjom z członkami ZI.

(akta kontroli TOM I str. 254)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS zgodnie z założeniami, monitorowanie Miejskiego Programu prowadził MOPS na podstawie informacji, przekazywanych przez podmioty uczestniczące w jego realizacji (za realizację Programu odpowiedzialne były podmioty wskazane w Programie, tj. podmioty wchodzące w skład ZI oraz Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom). Wskaźniki (produktu i rezultatu) osiągnięcia celów były mierzone systematycznie w rocznych sprawozdaniach. Sprawozdania częściowe od realizatorów Miejskiego Programu były przekazywane do MOPS w terminie do 31 stycznia każdego roku. Na podstawie sprawozdań częściowych MOPS opracowywał sprawozdanie zbiorcze, które corocznie przekazywał w terminie do 28 lutego Burmistrzowi Miasta Jasła. Ponadto Program poddawany był ewaluacji dokonywanej przez MOPS na podstawie corocznej analizy materiałów sprawozdawczych i mierzalnych wskaźników Miejskiego Programu. W ewaluacji poddane były ocenie rezultaty i produkty uzyskane w wyniku realizacji Programu.

(akta kontroli str. 254, 327-346)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS z przeprowadzonej ewaluacji Miejskiego Programu za lata 2021-2023 wynika, że założone wskaźniki zakładanych celów zostały zrealizowane, z wyjątkiem: liczby wspólnie podjętych inicjatyw w zakresie współpracy ZI z kościołem lub związkami wyznaniowymi działającymi na terenie miasta Jasła – przyczyną nieosiągnięcia wskaźnika było niskie zainteresowanie lokalnych parafii do podjęcia współpracy, - liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w całodobowych ośrodkach wsparcia oraz liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie – przyczyną nieosiągnięcia wskaźników był przede wszystkim brak zainteresowania ze strony osób doznających przemocy wsparciem w postaci schronienia w całodobowym ośrodku wsparcia. Z informacji pracowników socjalnych Ośrodka wynikało, że jedną z głównych przyczyn niskiego zainteresowania ww. formą wsparcia była odległość Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia (na terenie miasta Jasła oraz powiatu jasielskiego nie funkcjonuje żaden ośrodek wsparcia, który zapewniałby całodobową pomoc osobom dotkniętym przemocą domową, najbliższa taka placówka znajduje się w Lesku). Osoby doznające przemocy domowej to niejednokrotnie matki wychowujące dzieci w wieku szkolnym, co powoduje, że podjęcie decyzji o skorzystaniu z pomocy SOW wiąże się z przeorganizowaniem życia rodziny z dnia na dzień. Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej – wskaźnik nie został zrealizowany z uwagi na brak konieczności stosowania procedur o których mowa w ww. artykule, - liczba opracowanych i zrealizowanych programów terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, liczba osób uczestniczących w programie, liczba osób, które ukończyły udział w programie, liczba osób, które po zakończeniu udziału w programie powróciły do stosowania przemocy - ww. wskaźniki nie zostały osiągnięte z uwagi na brak zainteresowania osób uczestnictwem w programie terapeutycznym. Ponadto osoby stosujące przemoc domową miały/mają zapewnioną możliwość uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, których organizatorem był Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający w strukturze PCPR.

(akta kontroli TOM I str. 254-255, 347, 365-371)

Zgodnie z zapisami Miejskiego Programu realizatorem większości działań/zadań określonych w Programie był ZI. Kwestie związane z realizacją zadań były omawiane/konsultowane z członkami ZI podczas posiedzeń ZI. Ustalenia w przedmiotowym

zakresie były zapisywane w protokołach z posiedzeń ZI. Ponadto, corocznie poszczególni realizatorzy Miejskiego Programu, w tym podmioty wchodzące w skład ZI przesyłali, w terminie do 31 stycznia każdego roku do MOPS sprawozdania cząstkowe. Na podstawie sprawozdań cząstkowych Ośrodek opracowywał sprawozdanie zbiorcze, które corocznie było przekazywał w terminie do 28 lutego Burmistrzowi Miasta Jasła.

(akta kontroli TOM I str. 255)

Opracowany i realizowany w okresie objętym kontrolą tj. w latach 2021-2023, Miejski Program był zgodny m.in. z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014- 2020, z lokalnym dokumentem strategicznym, tj. Strategią oraz Miejskimi Programami Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

(akta kontroli TOM I str. 255)

W ramach Miejskiego Programu realizowane były programy profilaktyczne, które kierowane były w szczególności do uczniów jasielskich przedszkoli i szkół podstawowych. Realizatorem programów były placówki oświatowe, a głównym źródłem ich finansowania były środki przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych. Celem realizowanych programów było podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat występowania zjawiska przemocy domowej. Przykładowe programy profilaktyczne, które były realizowane w okresie objętym kontrolą to:

- program profilaktyczny „Spójrz inaczej” skierowany dla klas 4-6 oraz 1-3 szkoły podstawowej,
- program profilaktyczny „Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej”,
- program profilaktyczny „Archipeląg skarbów”,
- program profilaktyczny „Poruszające bajki o emocjach”.

Łącznie w 2021 r. zrealizowano 25 programów, w których wzięło udział 716 osób. W 2022 r. zrealizowano 34 programy, w których wzięło udział 1 830 osób, a w 2023 r. zrealizowano 68 programów, w których wzięło udział 420 osób.

(akta kontroli TOM II str. 319)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS z uwagi na brak zainteresowania osób stosujących przemoc domową uczestnictwem w programach psychologiczno – terapeutycznych, w latach objętych kontrolą gmina nie opracowywała i nie realizowała ww. formy wsparcia. Osoby stosujące przemoc domową miały/mają zapewnioną możliwość uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, których organizatorem był Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający w strukturze PCPR. W latach objętych kontrolą żaden ze sprawców przemocy domowej z terenu miasta Jasła nie brał udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym. Z przekazanych przez członków grup diagnostyczno – pomocowych informacji wynika, że główną przyczyną niskiego zainteresowania sprawców uczestnictwem w programie korekcyjnym był brak skutecznych narzędzi, które motywowałyby go do uczestnictwa w programie. Znaczna część osób stosujących przemoc miała problem z nadużywaniem alkoholu, występowaniem zaburzeń lub chorób psychicznych. W trzech przypadkach członkowie grupy roboczej/diagnostyczno – pomocowej informowali/motywowali osoby stosujące przemoc do udziału w programach korekcyjno - edukacyjnych co zostało udokumentowane w aktach tych spraw.

(akta kontroli TOM I str. 256)

Miejski Program został opracowany w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby społeczności lokalnej, w tym w szczególności osób doznających przemocy domowej. Zadania Programu były wdrażane zgodnie z możliwościami finansowymi Miasta Jasła. Podstawowym źródłem finansowania Programu były środki przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych, zabezpieczone corocznie w budżecie Miasta Jasła.

4.

Opracowany i wdrażany Miejski Program był spójny z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, m.in. w zakresie realizowanych przez Miasto Jasło zadań, które zostały określone w Miejskim Programie w ramach czterech obszarów wynikających z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W związku z powyższym zadania przypisane w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie do realizacji gminie zostały ujęte i były realizowane w ramach Miejskiego Programu.

Zadania określone w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie były realizowane przez Miasto Jasło m.in. poprzez wykorzystywanie potencjału kadrowego Ośrodka, tj. w ramach obowiązków służbowych pracowników oraz podejmowanych interdyscyplinarnych inicjatyw. Ponadto na ich realizację były zabezpieczane corocznie środki w budżecie Miasta (podstawowym źródłem ich finansowania były środki przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych).

(akta kontroli TOM II str. 320)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS przyjęte do realizacji przez Miasto Jasło zadania, o których mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie były wdrażane zgodnie z diagnozowanymi potrzebami i możliwościami finansowymi. Efektem zrealizowanych zadań było przede wszystkim wzmocnienie funkcjonującego na terenie Miasta Jasła systemu przeciwdziałania przemocy domowej, głównie w zakresie profilaktyki i edukacji społecznej, m.in. poprzez realizację licznych kampanii społecznych oraz programów profilaktycznych, a także wzmocnienie interdyscyplinarnej współpracy podmiotów zaangażowanych w pracę na rzecz przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej. Zdecydowana większość działań wynikających z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zaplanowanych do realizacji w ramach Miejskiego Programu (...) została w latach 2021- 2023 przez Miasto Jasło zrealizowana, z wyjątkiem:

- podejmowania współpracy pomiędzy ZI, a kościołami lub związkami wyznaniowymi działającymi na terenie miasta Jasła – przyczyną nierealizowania zadania było niskie zainteresowania lokalnych parafii do podjęcia współpracy,
- zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w całodobowych ośrodkach wsparcia oraz ośrodkach interwencji kryzysowej – przyczyną nierealizowania zadania był przede wszystkim brak zainteresowania ze strony osób doświadczających przemocy wsparciem w postaci schronienia w całodobowym ośrodku wsparcia,
- zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy – zadanie nie było realizowane z uwagi na brak konieczności stosowania procedur o których mowa w ww. artykule,
- opracowania i realizacji programów psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie oraz badanie skuteczności programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie - ww. zadania nie były realizowane z uwagi na brak zainteresowania osób uczestnictwem w programie terapeutycznym. Ponadto osoby stosujące przemoc domową miały/mają zapewnioną możliwość uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, których organizatorem był Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający w strukturze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jasle.

(akta kontroli TOM I str. 257-258, 305-326)

5.

Miasto Jasło opracowało i realizowało miejskie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii tj.: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania

Narkomanii na 2021 r.³⁵, Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 r.³⁶. W marcu 2022 r. w związku ze zmianą przepisów został opracowany i uchwalony Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2025³⁷. W 2023 r. w związku z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej dokonano zmiany ww. Programu – zmiany te dotyczyły w szczególności zmiany terminu „przemoc w rodzinie” na „przemoc domową” oraz „grupy robocze” na „grupy diagnostyczno-pomocowe”³⁸. Każdy z ww. Programów poddawany był konsultacjom społecznym.

(akta kontroli TOM II str. 320)

Głównym celem Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii realizowanego w latach objętych kontrolą było ograniczenie negatywnych konsekwencji społecznych, w tym szczególnie szkód zdrowotnych i zaburzeń życia rodzinnego, wynikających z używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież. Wdrażano interdyscyplinarne działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej mające na celu podniesienie jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie. W ramach działań prowadzono grupę wsparcia dla osób współuzależnionych, finansowano konsultacje w zakresie rozwojowego wsparcia w kryzysie emocjonalnym osób z rodzin z problemem uzależnienia, konsultacje prawne udzielane rodzinom z problemem uzależnień, zorganizowano i sfinansowano szkolenia dotyczące procedur (w tym procedury NK) i współpracy służb działających na rzecz zatrzymania przemocy i poprawy sytuacji w rodzinie. W obszarze przeciwdziałania przemocy domowej poszerzano ofertę w zakresie realizowanych programów profilaktyki, w szczególności zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży. Sfinansowano realizację rekomendowanych programów profilaktycznych np. Archipeląg Skarbów, Spójrz Inaczej dla klas I-III i IV-VIII, Debata, Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej, Poruszające Bajki o Emocjach. Realizacja ww. Programów w latach objętych kontrolą odbywała się poprzez interdyscyplinarną współpracę podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej na terenie Miasta Jasła, m.in. placówek oświatowych, organizacji pozarządowych, MOPS, MKRPA, KPP czy SM. Realizacja zadań określonych w Programie przebiegała planowo w każdym roku kalendarzowym. Za 2021 r. Burmistrz Miasta przedłożył Radzie sprawozdanie z realizacji Programu w dniu 15 marca 2022 r. Sprawozdanie z realizacji Programu za 2022 r. przedłożone zostało Radzie w dniu 27 kwietnia 2023 r. Sprawozdanie z realizacji Programu za 2023 r. ma zostać przedłożone Radzie do 30 czerwca 2024 r. - zgodnie z zapisami tego Programu.

(akta kontroli TOM II str. 320-321)

Zadania zawarte w Miejskim Programie, a także w Programach rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii uzupełniają się wzajemnie. Celem tych Programów była kompleksowa ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy domowej oraz interdyscyplinarne działania polegające na dążeniu do ustania przemocy w rodzinie. W ramach Programów gmina podejmowała działania i usługi dostępne dla wszystkich osób potrzebujących pomocy. Gmina tworzyła, wspierała i finansowała miejsca pomocy osobom doznającym przemocy

³⁵ Uchwała Nr XXXVII/311/2020 Rady z dnia 23 listopada 2020 r.

³⁶ Uchwała Nr LII/469/2021 Rady z dnia 29 listopada 2021 r.

³⁷ Uchwała Nr LVIII/518/2022 Rady z dnia 7 marca 2022 r.

³⁸ Uchwała NR LXXXIX/755/2023 Rady z dnia 23 października 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2025.

domowej poprzez kompleksową i długofalową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną czy medyczną. W latach objętych kontrolą na wsparcie przeznaczono środki w wysokości 132 000,00 zł z których sfinansowane poradnictwo prawne, psychologiczne, socjalne, medyczne, działania indywidualne i grupowe oraz pedagogiczne dla osób doznających przemocy domowej. Także w ramach tych Programów przygotowywano i upowszechniano informacje na temat lokalnej oferty pomocy dla członków rodzin z problemem przemocy domowej, w tym z problemem alkoholowym. Ponadto na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej w związku z ustawą z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi³⁹ gmina co roku przyznawała dotacje na prowadzenie placówek wsparcia dziennego. Na terenie miasta funkcjonowały dwie placówki w formie opiekuńczej, a od 2023 r. jedna w formie specjalistycznej dla dzieci i młodzieży z grupy ryzyka, które wywodzą się z niekorzystanego środowiska rozwoju, są zaniedbywane wychowawczo ze strony rodziców, jak również często w tych rodzinach występuje problemy alkoholowe lub/i przemoc. Są one narażone na podejmowanie zachowań ryzykownych, w tym wczesną inicjację alkoholową czy ryzykowne spożywanie alkoholu.

Burmistrz Miasta Jasła zarządzeniem⁴⁰ z dnia 19 grudnia 2012 r. powołał Pełnomocnika ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom do realizacji Miejskich Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

(akta kontroli TOM I str. 376-517, TOM II str. 320-321)

6.

Na terenie Miasta Jasła prowadzono poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy. Gmina zapewnia dostępność w zakresie porad prawnych, konsultacji psychologicznych oraz wsparcia osób w kryzysie emocjonalnym. Na terenie Miasta Jasła funkcjonuje Centrum Profilaktyki i Wsparcia Rodzin przy MKRPA oraz Punkt Konsultacyjny, w którym była świadczona pomoc i wsparcie osobom z rodzin z problemem uzależnień, w tym osobom doznającym przemocy domowej. Punkt konsultacyjny był czynny w godzinach popołudniowych i popołudniowych: poniedziałek i wtorek w godzinach 8.00 -10.00, środa w godzinach 16.00 -18.00; czwartek w godzinach 15.30-17.30. Miasto Jasło na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁴¹ poprzez platformę zakupową Logintrade zapraszało do składania ofert na realizację poszczególnych usług osoby, które posiadają uprawnienia i doświadczenie w pracy z osobami z rodzin z problemem alkoholowym, w tym z osobami doznającymi przemocy. Było to zadanie realizowane corocznie. W latach 2021 - 2023 finansowano i realizowano takie formy wsparcia jak: w 2021 r.: grupę wsparcia dla osób współuzależnionych (podpisano umowę zlecenie na realizację usługi), w latach 2021 - 2023 prowadzono konsultacje psychologiczne dla osób z rodzin z problemem uzależnienia (podpisano umowę zlecenie na realizację usługi), konsultacje w zakresie rozwojowego wsparcia w kryzysie emocjonalnym osób z rodzin z problemem uzależnienia (podpisano umowę zlecenie na realizację usługi), konsultacje prawne udzielane rodzinom z problemami uzależnień (podpisano umowę zlecenie na realizację usługi). Ponadto w MOPS w latach objętych kontrolą prowadzone było poradnictwo prawne dla klientów Ośrodka, w tym również dla osób doznających przemocy w rodzinie/domowej. Poradnictwo prowadzone było przez radcę prawnego zatrudnionego w MOPS w ramach umowy o pracę. Poradnictwo prawne dla osób doznających przemocy domowej prowadzone było w każdy pierwszy

³⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 2151.

⁴⁰ Nr III/213/2012.

⁴¹ Dz.U. z 2023 r. poz. 1605, ze zm.

piątek miesiąca, poradnictwo prawne dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzone było w każdy drugi piątek miesiąca, w każdy trzeci piątek miesiąca poradnictwo prawne było przeznaczone dla klientów MOPS natomiast w każdy czwarty piątek miesiąca poradnictwo skierowane było do seniorów. W 2021 r. z poradnictwa prawnego skorzystało ogółem 29 rodzin, w 2022 r. z poradnictwa skorzystało ogółem 32 rodziny natomiast w 2023 r. z poradnictwa ogółem skorzystało 39 rodzin. Porady dla osób uwięzianych w przemoc domową nie były odrębnie rejestrowane. Pracownicy socjalni udzielali poradnictwa socjalnego. Osoby doświadczające przemocy miały również możliwość uczestniczyć w poradnictwie zawodowym realizowanym przez Klub Integracji Społecznej funkcjonujący w strukturach MOPS.

(akta kontroli TOM II str. 322)

Miasto Jasło w ramach Programu, z funduszu alkoholowego finansuje poradnictwo prawne, konsultacje psychologiczne oraz indywidualne konsultacje w zakresie wsparcia emocjonalnego. Poradnictwo udzielane było w Centrum Profilaktyki i Wsparcia Rodzin znajdującym się przy MKRPA. Zadania realizowane są corocznie, a środki na ten cel planowane są w budżecie Miasta Jasła. Ze względu na wzrost ilości osób potrzebujących wsparcia od 2022 r. realizowane były konsultacje psychologiczne.

Miasto Jasło w ramach zwartych umów zlecenia finansuje poszczególne formy poradnictwa prowadzonego w Centrum Profilaktyki i Wsparcia Rodzin:

- konsultacje psychologiczne dla osób z rodzin z problemem uzależnienia (psycholog udziela konsultacji raz w tygodniu dwie godziny zegarowe, w godzinach popołudniowych od godz. 16.00 – 18.00, konsultacje dostępne cały rok);
- konsultacje w zakresie rozwojowego wsparcia w kryzysie emocjonalnym osób z rodzin z problemem uzależnienia (certyfikowany specjalista w zakresie przemocy domowej udziela konsultacji indywidualnych raz w tygodniu dwie godziny zegarowe, w godzinach popołudniowych od godz. 15.45 – 17.45, konsultacje dostępne cały rok);
- konsultacje prawne udzielane rodzinom z problemami uzależnień (radca prawny udziela porad raz w tygodniu dwie godziny zegarowe, w godzinach popołudniowych od godz. 16.00 – 18.00, poradnictwo dostępne cały rok).

Osoby potrzebujące wsparcia i porady bezpośrednio umawiają się ze specjalistą. Pomoc udzielana była na bieżąco.

(akta kontroli TOM II str. 1-38, 322)

W latach 2021 - 2023 Członkowie MKRPA pełnili dyżur w Punkcie Konsultacyjnym działającym przy MKRPA. W poniedziałki dyżur pełnił instruktor terapii uzależnień w godzinach od 8.00 do 10.00, we wtorek dyżur pełnił psycholog w godzinach od 8.00 do 10.00, w środy w godzinach od 16.00 do 18.00 dyżur pełnił specjalista z zakresu dialogu motywacyjnego, W czwartki porad w godzinach od 16.00 do 18.00 udzielał specjalista pracy socjalnej.

W MOPS zatrudnionych było w latach 2021 – 2023 dwóch radców prawnych (0,75 etatu) oraz w latach 2021-2022 – 10 specjalistów z zakresu pracy socjalnej (10 etatów), a w 2023 r. tych specjalistów było 11 (11 etatów).

(akta kontroli TOM II str. 153, 322)

Od 2022 r. w ramach środków z budżetu Miasta nie była finansowana grupa wsparcia. Ta forma wsparcia prowadzona była w ramach funkcjonującego na terenie Miasta Jasła Ośrodka Psychoterapii. Istniejąca grupa działająca przy MKRPA samoczynnie uległa rozwiązaniu, osoby w niej uczestniczące zrezygnowały i przeszły do Ośrodka Psychoterapii w Jasle. W 2021 r. w okresie obostrzeń pandemicznych specjaliści udzielali porad i wsparcia telefonicznie lub on-line.

(akta kontroli TOM I str. 258)

Z pomocy w formie poradnictwa świadczonego w MOPS i w Ośrodku Wsparcia skorzystało w: 2021 r. łącznie 131 osób, (z czego, poradnictwo: psychologiczne –

cztery osoby, prawne - 88 – osób, socjalne – 39 osób), 2022 r. łącznie 291 osób (z czego, poradnictwo: psychologiczne – 12 osób, prawne – 115 osób, socjalne – 160 osób, inne – cztery osoby), 2023 r. łącznie 419 osób (poradnictwo: psychologiczne – 16 osób, prawne - 213 osób, socjalne – 182 osoby, inne – osiem osób).

(akta kontroli TOM II str. 154, 322)

Na terenie Miasta Jasła funkcjonował Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin oraz osób doznających przemocy domowej. W ramach Punktu w latach 2021 – 2023 prowadzono takie działania jak: motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia, kierowanie do leczenia specjalistycznego oraz do skorzystania z pomocy grup samopomocowych; motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nieuzależnionych, do zmiany szkodliwego wzoru picia; udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym (np. przez rozmowy podtrzymujące); rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielanie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy, inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej, gromadzenie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy, które powinny być włączone w systemową pomoc dla rodziny.

W 2021 r. z Punktu Konsultacyjnego skorzystało 135 osób potrzebujących rozmowy wspierającej, motywacji do podjęcia działań wobec członka rodziny stosującego przemoc czy pijącego alkohol. W 2022 r. z działań prowadzonych w ramach Punktu skorzystało 159 osób z terenu Miasta Jasła. W tym udzielono 21 porad osobom z problemem alkoholowym, trzem osobom z problemem narkotykowym oraz 135 dorosłym członkom rodziny osób z problemem alkoholowym (w tym współuzależnionym i dorosłym dzieciom alkoholików⁴² oraz w zakresie przemocy). W 2023 r. z Punktu Konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin oraz osób doznających przemocy domowej skorzystało 114 osób z terenu Miasta. W ramach Punktu Konsultacyjnego udzielono 42 porad osobom z problemem alkoholowym, dwóm osobom z problemem narkotykowym oraz 70 dorosłym członkom rodzin osób z problemem alkoholowym (z w tym współuzależnionym i DDA oraz w zakresie przemocy).

(akta kontroli TOM II str. 155, 322-323)

W Punkcie Konsultacyjnym dla osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin oraz osób doznających przemocy domowej w latach objętych kontrolą⁴³ pracowały cztery osoby - członkowie MKRPA. Osoby te posiadały wykształcenie wyższe tj. instruktor terapii uzależnień, psycholog, osoba posiadająca uprawnienia z dialogu motywującego/konsultant w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Z funduszu alkoholowego na działalność Punktu Konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin oraz osób doznających przemocy domowej w latach objętych kontrolą wydatkowano łącznie środki w wysokości 60 320,00 zł, z czego w: 2021 r. – 18 720,00 zł, 2022 r. - 20 800,00 zł, 2023 r. - 20 800,00 zł.

(akta kontroli TOM I str. 258)

Na terenie Miasta Jasła funkcjonował telefon zaufania, w strukturach KPP. MOPS nie dysponuje statystykami w zakresie liczby osób, które korzystały z telefonu zaufania.

(akta kontroli TOM I str. 259)

⁴² Dalej: „DDA”.

⁴³ W 2021 r. i w 2022 r. Punkt Konsultacyjny był czynny: w poniedziałek i wtorek w godzinach od 8.00 do 10.00, w środy od godziny 16.00 do 18.00, w czwartki od 15.45 do 17.45. W 2023 r. Punkt Konsultacyjny był czynny w poniedziałek i wtorek w godzinach od 8.00 do 10.00, w środy od godziny 16.00 do 18.00, w czwartek w godzinach od 15.30 do 17.30.

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS, w latach objętych kontrolą Miasto Jasło, celem realizacji interdyscyplinarnych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej oraz podniesienia jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy, corocznie ogłaszało konkurs na realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego na podstawie ustawy o zdrowiu publicznym oraz zadań określonych w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025 (w ramach celu operacyjnego nr 2) i udzielało dotacji na zadania w zakresie przemocy domowej realizowane przez Ośrodek Wsparcia. Podmiotem prowadzącym Ośrodek Wsparcia było stowarzyszenie „Twój Potencjał”. W ramach Ośrodka wsparcie udzielane było w zakresie: poradnictwa prawnego, wsparcia psychologicznego, poradnictwa socjalnego, poradnictwa medycznego, grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, terapii indywidualnej ukierunkowanej na wsparcie ofiary przemocy w rodzinie oraz nabycie umiejętności ochrony przed osobą stosującą przemoc w rodzinie, konsultacji wychowawczych udzielanych przez pedagoga. Ponadto osoby dotknięte przemocą domową bądź zagrożone przemocą domową oraz rodziny i osoby w kryzysie na terenie Miasta Jasła mogły korzystać z wsparcia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Ośrodka Interwencji Kryzysowej funkcjonującego w strukturze PCPR, Ośrodka Psychoterapii. Informacje dotyczące poradnictwa umieszczane były w Informatorach dostępnych w instytucjach wchodzących w skład ZI oraz na stronach internetowych poszczególnych instytucji.

(akta kontroli TOM II str. 53-76, 323)

Miasto Jasło z funduszu alkoholowego opracowało i zakupiło „Informator o formach pomocy dostępnych na terenie miasta Jasła dla osób dotkniętych bądź zagrożonych przemocą domową oraz rodzin i osób będących w kryzysie”. Ponadto prowadzona była strona internetowa⁴⁴, na której zamieszczane są informacje o działalności Punktu Konsultacyjnego oraz innych formach wsparcia. Również na stronie można znaleźć szereg informacji z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi czy przemocy. Miasto Jasło co roku przystępuje do kampanii „Postaw Na Rodzinę”, której celem było wzmacnianie więzi rodzicielskich, nabycie umiejętności wychowawczych oraz budowanie poczucia bezpieczeństwa wśród dzieci. Kampania wskazuje rodzicom, jak utrzymać dobry kontakt z dzieckiem. Ulotki dystrybuowane są do rodziców podczas godzin wychowawczych w szkołach podstawowych. Ponadto MOPS oraz/lub ZI corocznie podejmuje działania na rzecz podnoszenia świadomości społecznej w zakresie problematyki przemocy domowej. Przykładami w tym zakresie są zamieszczane na stronie internetowej informacje na temat realizowanych kampanii, m. in. kampania „16 Dni Akcji Przeciw Przemocy ze względu na Płeć”. Ponadto corocznie drukowane są „Informatory o formach pomocy dostępnych na terenie miasta Jasła dla osób dotkniętych bądź zagrożonych przemocą w rodzinie oraz rodzin i osób będących w kryzysie”, które rozdysponowuje się wśród instytucji wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego. W 2021 r. udostępniono na stronach instytucji wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego e-booka „Pełni mocy w rodzinie bez przemocy” - w ramach projektu „Jasło przeciwko przemocy” oraz nagrano film w ramach kampanii społecznej „16 Dni Kampanii Przeciw Przemocy ze Względem na Płeć” o działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, pracy grup roboczych oraz o formach pomocy dla osób uwikłanych w przemoc. Zamieszczono go na stronach internetowych oraz w lokalnej telewizji. W 2022 r. w ramach „16 Dni Kampanii Przeciw Przemocy ze względu na Płeć” przesłano 20 sztuk „Informatora o formach pomocy dostępnych na terenie Miasta Jasła dla osób dotkniętych bądź zagrożonych przemocą w rodzinie oraz rodzin i osób będących w kryzysie” do Miejskiej Biblioteki Publicznej w Jasle celem rozdysponowania. Ponadto zrealizowano przez koordynatorów grup roboczych, pracowników MOPS w ramach obowiązków służbowych spotkania

⁴⁴ <https://centrumprofilaktyki-jaslo.pl/>.

z dziećmi w formie pogadanki na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie w placówkach wsparcia dziennego „Promyki” i „Radosna Przysia”. W 2023 r. zamieszczono na stronie internetowej MOPS informacje na temat kampanii „Reaguj na przemoc wobec dzieci” przygotowanej przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę we współpracy z Great Interactive wraz z linkami, m. in. do Serialu „Nieobojetni”.

(akta kontroli TOM I str. 259, TOM II 39-52)

Współpracę w ramach powyższych działań podejmowano z instytucjami wchodzącymi w skład ZI, np. w zakresie aktualizacji danych i dodruk „Informatora o formach pomocy dostępnych na terenie Miasta Jasła dla osób dotkniętych bądź zagrożonych przemocą w rodzinie oraz rodzin i osób będących w kryzysie”. Przy nagrywaniu filmu w ramach kampanii społecznej „16 Dni Kampanii Przeciw Przemocy ze Względu na Płeć” o działalności ZI, pracy grup roboczych oraz o formach pomocy dla osób uwięzionych w przemoc współpracowano z funkcjonariuszami KPP. Ponadto przy realizacji projektu „Jasło przeciwko przemocy” podejmowano działania z Dziennym Domem Pomocy dla Osób Starszych, a w ramach kampanii społecznej „16 Dni Kampanii Przeciw Przemocy ze Względu na Płeć” z Miejską Biblioteką Publiczną oraz placówkami wsparcia dziennego „Promyki” i „Radosna Przysia”. Corocznie podejmowana była współpraca z Pełnomocnikiem ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom zatrudnionym w Urzędzie Miasta Jasła.

(akta kontroli TOM I str. 260, TOM II str. 323)

MOPS informował mieszkańców o możliwościach korzystania z pomocy poprzez coroczne rozdysponowanie Informatorów, zamieszczanie informacji na stronie internetowej oraz bezpośredni kontakt z osobami w siedzibie Ośrodka lub w środowisku. Informacje zawarte były również w nagrany w 2021r. filmie, dostępnym na kanale jasielskiej telewizji.

(akta kontroli TOM I str. 260, TOM II str. 323)

7.

Na terenie Miasta Jasła oraz Powiatu Jasielskiego nie funkcjonuje ośrodek wsparcia, który zapewniłby całodobową pomoc osobom doznającym przemocy domowej. Na terenie województwa podkarpackiego prowadzone są obecnie cztery Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej (SOW), tj. w Gorzycach (powiat Tarnobrzelski), Nowej Sarzynie (powiat Leżajski), Lesku (powiat Leski) oraz w Korytnikach (powiat Przemyski). Zgodnie z zapisami porozumienia zawartego w dniu 17 kwietnia 2015r. w Lesku pomiędzy PCPR, a Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia w Lesku⁴⁵ osobom doświadczającym przemocy domowej z terenu powiatu jasielskiego (w tym także z terenu miasta Jasła) oraz dzieciom pozostającym pod ich opieką SOW zapewnia schronienie przez okres do trzech miesięcy z możliwością przedłużenia w przypadkach uzasadnionych sytuacją ofiary przemocy⁴⁶.

Ponadto w dniu 22 czerwca 2020 r. Komisja Mieszkaniowa zawnioskowała o pozostawienie jednego lokalu mieszkaniowego jako rezerwowego, w przypadku zaistnienia konieczności udzielenia tymczasowego schronienia osobom doznającym przemocy domowej. Lokal został zabezpieczony na okres 12 miesięcy. W związku z brakiem konieczności udzielenia takiego schronienia został on przydzielony osobie z listy osób zakwalifikowanych do zawarcia umowy najmu.

(akta kontroli TOM I str. 260)

Osoby doznające przemocy domowej mają możliwość uzyskania wsparcia w Ośrodku Interwencji Kryzysowej funkcjonującym w strukturach PCPR, Ośrodku Psychoterapii, Ośrodku Wsparcia prowadzonym przez Stowarzyszenie „Twój Potencjał”. Osoby doznające przemocy mają również możliwość skorzystania z pomocy w formie całodobowego telefonu zaufania działającego w KPP.

⁴⁵ § 2 ww. porozumienia.

⁴⁶ Dalej: „SOW”.

(akta kontroli TOM I str. 261)

Na terenie Miasta Jasła nie funkcjonowały całodobowe ośrodki wsparcia przeznaczone dla osób doznających przemocy domowej.

(akta kontroli TOM I str. 261, TOM II str. 155)

Jak wyjaśniła Dyrektor Ośrodka, Uchwałą Rady z dnia 14 października 2019 r. przyjęto zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Jasła. Ww. Uchwała nie określała wprost uprawnień do ubiegania się o najem lokalu w pierwszej kolejności osobom doświadczającym przemocy domowej. Jednym z punktów Uchwały była pomoc osobom pozbawionym możliwości zamieszkania w lokalu położonym na terenie Miasta Jasła, w którym są zameldowane na pobyt stały, ubiegającym się o pomoc mieszkaniową ze względów społecznych, co daje możliwość przydziału mieszkania osobom doznającym przemocy domowej. W przypadku osób, które posiadają rekomendację jednostki organizacyjnej pomocy społecznej wnioski o przydział mieszkania mogą być pozytywnie zaopiniowane przez Komisję Mieszkaniową do realizacji w pierwszej kolejności. W okresie objętym kontrolą jednej osobie doświadczającej przemocy domowej po powrocie ze SOW przydzielono lokal socjalny.

(akta kontroli TOM I str. 43, 261, TOM II str. 156)

W związku z zapisami ww. Uchwały nie zachodziła potrzeba dokonania zmian w tym zakresie.

(akta kontroli TOM I str. 261)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej stwierdzono następującą nieprawidłowość:

- Nie wszystkie elementy Programu zostały opracowane w pełni rzetelnie, gdyż dla osiągnięcia celu głównego i szczegółowych jedynie zbiorczo i ramowo określono realizatorów niektórych zadań oraz źródła finansowania, nie podając jednocześnie nawet przybliżonego terminu przeprowadzenia poszczególnych działań. Ponadto, konstrukcja przyjętych wskaźników uniemożliwiała dokonanie pomiaru poziomu ich osiągnięcia - co jednocześnie nie pozwalało na ustalenie, jaki poziom będzie akceptowalny - oraz monitorowanie go.

(akta kontroli TOM I str. 262-304, 348-364, TOM II str. 319)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS w opracowanym dokumencie nie określono trybu/metod identyfikacji rodzin zagrożonych przemocą domową. Ze względu na specyfikę problemu nie określono docelowych wartości liczbowych wskaźników.

(akta kontroli TOM I str. 252-253)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

Problematyka przeciwdziałania przemocy domowej została prawidłowo ujęta w gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Opracowano diagnozy zjawiska przemocy domowej na terenie gminy. Nie wszystkie elementy uchwalonego Miejskiego Program zostały opracowane w pełni rzetelnie, gdyż dla osiągnięcia celu głównego i szczegółowych jedynie zbiorczo i ramowo określono realizatorów niektórych zadań oraz źródła finansowania, nie podając jednocześnie nawet przybliżonego terminu przeprowadzenia poszczególnych działań. Konstrukcja przyjętych wskaźników uniemożliwiała dokonanie pomiaru poziomu ich osiągnięcia - co jednocześnie nie pozwalało na ustalenie, jaki poziom będzie akceptowalny oraz nie pozwalało na jego monitorowanie. Realizowano zadania wynikające z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zaplanowane do realizacji w ramach Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, za wyjątkiem: podejmowania współpracy pomiędzy Zespołem Interdyscyplinarnym, a kościołami lub związkami wyznaniowymi działającymi na terenie miasta Jasła,

zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w całodobowych ośrodkach wsparcia oraz ośrodkach interwencji kryzysowej, zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, opracowania i realizacji programów psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie oraz badania skuteczności programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Uchwalono i realizowano gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Podejmowano działania w celu prowadzenia poradnictwa w zakresie przeciwdziałania przemocy.

OBSZAR

3. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”, w tym postępowanie wobec osób doznających przemocy oraz osób stosujących przemoc.

Opis stanu faktycznego

1.
Zarządzeniem Burmistrza Miasta Jasła z dnia 9 marca 2011 r. został powołany ZI, o którym mowa w art. 9a ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy. Składał się on z przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, policji, MKRPA, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowej, kurateli sądowej, prokuratury. Ze względu na specyfikę problemu, skład ZI był kilkakrotnie zmieniany i poszerzany o przedstawicieli podmiotów, które podejmowały działania z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej. Zasady funkcjonowania ZI zostały określone w uchwale⁴⁷ Rady z dnia 31 stycznia 2011 r. w sprawie warunków funkcjonowania oraz trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków ZI. W związku z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej Zarządzeniem⁴⁸ Burmistrza Miasta Jasła z dnia 20 września 2023 r. został powołany nowy ZI, w skład którego weszli przedstawiciele wszystkich grup zawodowych wskazanych w art. 9a ust 3 i ust 4 ww. ustawy, a także przedstawiciele podmiotów z terenu Jasła, o których mowa w art. 9 a ust.5 cytowanej ustawy, tj.: MOPS, KPP, MKRPA, Wydziału Oświaty Urzędu, Szpitala Specjalistycznego, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej, Prokuratury Rejonowej, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, PCPR, Ośrodka Psychoterapii, Stowarzyszenia „Twój Potencjał”, Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej, Zakładu Karnego. Tryb i sposób powoływania oraz odwoływania członków ZI został określony w Uchwale⁴⁹ Rady z dnia 26 czerwca 2023 r.

(akta kontroli TOM II str. 89-99, 382)

ZI działał, w szczególności na podstawie porozumień zawartych pomiędzy Burmistrzem Miasta Jasła, a podmiotami, których przedstawiciele wchodziły w jego skład. W zawartych porozumieniach zostały określone m.in. zasady współpracy w Zespole oraz grupach diagnostyczno – pomocowych. Wszyscy członkowie Zespołu zostali zobligowani do wykonywania swoich obowiązków na tych samych warunkach tj.:

- przekazywania pozostałym członkom ZI oraz członkom grup diagnostyczno – pomocowych informacji nt. osób objętych procedurą „Niebieskie Karty”, mających wpływ na podejmowane działania w ramach prowadzonych procedur;
- nieodpłatnego uczestnictwa w pracach ZI w ramach wykonywania obowiązków służbowych lub zawodowych;
- odbycia szkolenia, o którym mowa w art. 6 ust.6 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- zachowania poufności wszelkich informacji i danych, które pozyskali przy realizacji zadań wynikających z prac w Zespole;

⁴⁷ Nr V/25/2011.

⁴⁸ Nr V/156/2023.

⁴⁹ Nr LXXXII/701/2023.

- przestrzegania regulaminu określającego szczegółowe warunki funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz tryb i sposób powoływania grup diagnostyczno – pomocowych;
- otwartość na współpracę mającą na celu pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej.

Zgodnie z zapisami *Regulaminu określającego szczegółowe warunki funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz tryb i sposób powoływania grup diagnostyczno – pomocowych* przyjętego Uchwałą ZI z dnia 28 września 2023 r., do zadań ZI należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w skład ZI. Z instytucjami niewchodzącymi w skład ZI w razie potrzeby podpisywane są indywidualne porozumienia, w szczególności z placówkami oświatowymi, do których uczęszczają dzieci z rodzin objętych procedurą.

(akta kontroli TOM II str. 100-108, 382)

Posiedzenia ZI odbywały się zgodnie z zapisami art. 9a ust. 7 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. W latach 2021-2023 odbyło się łącznie 33 posiedzeń ZI, z czego w: 2021 r. – 11, 2022 r. – 10, 2023 r. – 12.

(akta kontroli TOM II str. 157, 382)

W posiedzeniach ZI uczestniczyli wszyscy jego członkowie, zdarzały się nieobecności poszczególnych członków, które były zgłaszane do przewodniczącej Zespołu. W posiedzeniach każdorazowo uczestniczyła co najmniej połowa jego składu.

(akta kontroli TOM II str. 100-122, 382)

Z każdego posiedzenia Zespołu sporządzany był protokół, który zawierał m.in.: datę i miejsce posiedzenia, zakres poruszanych kwestii, wnioski z posiedzenia ZI, wykaz członków, którzy wzięli udział w posiedzeniu. Na posiedzeniach ZI poruszane były kwestie związane m.in. z pracą grup roboczych/grup diagnostyczno - pomocowych, w tym: omawiano efekty realizacji planów pomocy w poszczególnych przypadkach prowadzenia procedury NK, podejmowano decyzje o zakończeniu procedury NK m.in. wobec osób w przypadku, których można było sądzić, że ustała przemoc i zachodzi uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy domowej oraz zostały zrealizowane indywidualne plany pomocy, informowano o powołaniu nowych grup roboczych/diagnostyczno – pomocowych, m.in. w związku z wszczęciem procedury NK. Ponadto na posiedzeniach ZI omawiane były kwestie związane z wdrażaniem działań określonych w Miejskim Programie. Corocznie, z działalności ZI było sporządzane sprawozdanie, które w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku przekazywane było Burmistrzowi Jasła.

(akta kontroli TOM II str. 123-136, 382)

Zgodnie z zapisami art. 9a ust 9 ustawy o przemocy domowej obsługę organizacyjno – techniczną i finansową ZI zapewniał MOPS. Obsługa prowadzona była przez pracowników Ośrodka m.in. w zakresie: organizacji prac ZI, w tym prowadzenia korespondencji, właściwego gromadzenia, przechowywania i archiwizowania dokumentacji związanej z pracami ZI, w tym realizacją procedur NK, sprawozdawczości, monitoringu i ewaluacji Miejskiego Programu, sprawozdawczości z działalności ZI.

Koszty związane z obsługą organizacyjno – techniczną i finansową Zespołu w latach 2021-2023 wyniosły: 2021 r. – 6 900,00 zł, 2022 r. – 3 417,44 zł, 2023 r. – 3 478,30 zł. Zgodnie z zapisami ww. ustawy członkowie ZI, zadania związane z pracą w Zespole wykonywali w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych i nie otrzymywali z tego tytułu dodatkowych wynagrodzeń.

(akta kontroli TOM II str. 382-383)

W analizowanych latach corocznie członkowie ZI oraz członkowie grup diagnostyczno – pomocowych mieli możliwość podnoszenia swoich kwalifikacji w organizowanych

szkoleniach. Corocznie odbywała się superwizja w wymiarze 20 godzin dydaktycznych rocznie. W 2023 r. ze względu na zmianę przepisów prawa zorganizowane zostały trzy jednodniowe szkolenia, tj. „Przeciwdziałanie przemocy domowej ze szczególnym uwzględnieniem RODO i ochrony danych osobowych w procedurze „Niebieskie – Karty”, „Prawne aspekty związane z procedurą „Niebieskie Karty” w związku ze zmianą ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw”, „Praktyczne stosowanie przepisów wprowadzonych ustawą z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw”. W powyższych szkoleniach uczestniczyło ponad 130 osób.

Zorganizowano również szkolenia praktyczne: 16 – godzinne szkolenie „Negocjacje kryzysowe dla pracowników pierwszego kontaktu”, w którym uczestniczyło 21 osób oraz jednodniowe 5 - godzinne szkolenie „Pomoc dziecku krzywdzonemu”, w którym uczestniczyło 30 osób.

W 2022r. pracownicy MOPS zaangażowani w pracę grup roboczych uczestniczyli, m. in. W: 16 - godzinnym szkoleniu „Negocjacje kryzysowe – teoretyczne i praktyczne umiejętności z zakresu rozwiązywania sytuacji kryzysowych za pomocą negocjacji”, 16 - godzinnym szkoleniu „Profilaktyka stresu i wypalenia zawodowego wynikającego z obciążenia pracą z osobami uwięzłymi w przemoc domową”, w których uczestniczyło 15 pracowników. Jeden pracownik ukończył szkolenie on-line – Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (kurs zaawansowany prowadzony przez Stowarzyszenie Na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska – Linia” w Warszawie – 175 godzin), a dwóch pracowników ukończyło Studium Pomocy Ofiarom Przemocy w Rodzinie prowadzone przez Pogotowie Niebieska Linia, uzyskując certyfikat Specjalistów w zakresie Pomocy Ofiarom Przemocy w Rodzinie (160 godzin zajęć warsztatowych oraz superwizji). Ponadto pracownicy MOPS brali udział w szkoleniu „Zmiany w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (planowane i dokonane) - „Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2022 r.”, w konferencji „Nie otwieraj drzwi przemocy”, „Zmiany w nakazach i zakazach, wydawanych wobec sprawców przemocy w rodzinie oraz postępowaniu eksmisyjnym na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”, „Nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej”. Pracownik socjalny i asystent rodziny wzięli udział w szkoleniu „Współczesne oblicza przemocy” organizowane przez PCPR.

W 2021 r. zorganizowano szkolenie z zakresu rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie z uwzględnieniem nowych przepisów dot. nakazu natychmiastowego opuszczania wspólnie zajmowanego mieszkania i jego najbliższego otoczenia – dla 12 osób, warsztaty pn. „Praca z traumą przemocy domowej – jak się nie uwickłać i jak sobie radzić z wypaleniem zawodowym” – 12 godzin dla 13 osób, szkolenie „Realizacja procedury Niebieskie Karty wraz ze zmianami przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy” – dla 12 osób. Pracownicy MOPS uczestniczyli ponadto w szkoleniu on-line „System przeciwdziałania przemocy w rodzinie, procedura „Niebieskie Karty”-uwarunkowania formalne i merytoryczne”, w konferencji on-line „Powiedz o tym komuś”, w szkoleniu on-line „Ochrona Osób doznających przemocy w rodzinie w świetle obowiązującego prawa z uwzględnieniem perspektywy psychologicznej”, „Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie w świetle uwarunkowań prawno-karnych oraz z uwzględnieniem perspektywy psychologicznej”, w konferencji „Dziecko z FASD cięża bez alkoholu”. W ramach projektu „Jasło przeciwko przemocy” zorganizowano szkolenia dla 14 pracowników MOPS 12 godzinne szkolenie „Negocjacje kryzysowe” oraz dla czterech członków ZI i 15 członków grup roboczych dwa jednodniowe sześćo godzinne szkolenia: „Trudne wyzwania w procedurze Niebieskie Karty” oraz

„Rodzina jako system – jak prowadzić procedurę Niebieskie Karty w sytuacji rodzin, które chcą pozostać razem?”. Dwóch pracowników ukończyło Studium Pomocy Ofiarom Przemocy w Rodzinie prowadzonego przez Pogotowie Niebieska Linia, uzyskując certyfikat Specjalistów w zakresie Pomocy Ofiarom Przemocy w Rodzinie (160 godzin zajęć warsztatowych oraz superwizji), natomiast trzech ukończyło szkolenie on-line – Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (kurs podstawowy prowadzony przez Stowarzyszenie Na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska – Linia” w Warszawie (120 godzin).

W ww. szkoleniach uczestniczyły osoby będące członkami ZI oraz grup roboczych/diagnostyczno pomocowych.

(akta kontroli TOM II str. 137-146, 383-384)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS członkowie ZI oraz grup roboczych/diagnostyczno – pomocowych korzystali z większości dostępnych szkoleń. Przyczyną rezygnacji z uczestnictwa w szkoleniu była głównie tematyka szkolenia (osoba posiadała już wiedzę z zakresu oferowanego szkolenia) oraz termin szkolenia (ze względu na obowiązki służbowe lub nieobecność w pracy osoba nie mogła uczestniczyć w szkoleniu).

(akta kontroli TOM II str. 146)

Po 22 czerwca 2023 r. grupy diagnostyczno - pomocowe każdorazowo powoływane były nie później niż w terminie trzech dni od dnia otrzymania zgłoszenia o podejrzeniu wystąpienia przemocy domowej/wpłynięcia wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A”.⁵⁰ Zgodnie z zapisami *Regulaminu określającego szczegółowe warunki funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz tryb i sposób powoływania grup diagnostyczno – pomocowych* przyjętego Uchwałą⁵¹ ZI z dnia 28 września 2023 r. członkowie ZI na podstawie udzielonych pełnomocnictw upoważnili Przewodniczącego Zespołu i jego Zastępcę do jednoosobowego tworzenia grup diagnostyczno – pomocowych oraz zmiany ich, w tym do poszerzania ich składu na wnioski członków powołanej grupy. W związku z powyższym grupy diagnostyczno – pomocowe były powoływane w imieniu ZI przez Przewodniczącego lub jego Zastępcę. W latach objętych kontrolą pomocą ZI i członków grup roboczych /diagnostyczno-pomocowych objętych było: w 2021 r. - 107 rodzin, w tym 137 osób doświadczających przemocy w rodzinie/domowej i 104 osoby, co do których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, w 2022 r. - 104 rodziny, w tym 140 osób doświadczających przemocy w rodzinie/domowej i 105 osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, a w 2023 r. - 119 rodzin, w tym 198 osób doświadczających przemocy w rodzinie/domowej i 114 osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. W ramach prowadzonych procedur odnotowano przypadki, gdzie działania członków grup roboczych/ grup diagnostyczno pomocowych nie były podejmowane wobec osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie lub osób doznających przemocy z uwagi na fakt zamieszkania przez te osoby na terenie innej gminy. Podejmowano wówczas współpracę z ZI z danego terenu. W związku z powyższym liczba rodzin wskazanych w kontrolowanych latach nie odpowiada liczbie osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie i liczbie osób doznających przemocy.

(akta kontroli TOM II str. 157,384)

2.

⁵⁰ Zgodnie z art. 9a ust. 10 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy do 22 czerwca 2023 r. zapisano, że ZI może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Natomiast po nowelizacji przyjęto, że w celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej, a także realizacji zadań, o których mowa w art. 9b ust. 8, niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia otrzymania zgłoszenia o podejrzeniu wystąpienia przemocy domowej ZI powołuje grupę diagnostyczno – pomocową (art. 9a ust. 10a).

⁵¹ Nr 2/2023.

W okresie objętym kontrolą do MOPS wpłynęły 124 zgłoszenia o występowaniu przemocy domowej. W przypadku każdego zgłoszenia, podejmowano działania dokumentując je sporządzeniem zgłoszenia, notatki lub/i karty działań w pracy socjalnej. Na ich podstawie pracownicy socjalni podejmowali działania, w tym wszczynali procedury NK czy informowali odpowiednie służby. Każdorazowo wszczynane były też procedury związane z podjęciem informacji o podejrzeniu stosowania przemocy domowej przez pracownika socjalnego, bądź asystenta rodziny podczas pełnienia obowiązków służbowych w siedzibie MOPS lub w terenie. W kontrolowanym okresie ze 124 zgłoszeń dotyczących przemocy 60⁵² zgłoszeń zakończyło się wszczęciem procedury NK przez pracowników socjalnych i asystentów rodziny.

(akta kontroli TOM II str. 148-150, 384-385)

Ewidencja wpływających spraw dotyczących przemocy domowej była prowadzona w formie rejestru wpływających kwestionariuszy NK-A w wersji papierowej oraz elektronicznej (Excel). Każda prowadzona procedura miała nadany numer w systemie EI-dok, w którym rejestrowana była dokumentacja wpływająca do Ośrodka. Wszystkie wpływające do Ośrodka zgłoszenia dotyczące przemocy rejestrowane były w systemie EI-dok.

MOPS w okresie objętym kontrolą w 60 przypadkach wszczął samodzielnie procedurę NK. Przewodniczący ZI w 296 przypadkach otrzymał informacje o wszczęciu procedury NK przez inne pozostałe uprawnione podmioty.

(akta kontroli TOM II str. 385)

Na podstawie szczegółowej analizy dokumentacji 30 przypadków objętych procedurą NK⁵³ ustalono, że 18 zgłoszeń dokonały osoby pokrzywdzone, w sześciu przypadkach informacja pochodziła od świadka/rodziny oraz od instytucji, np. Polski Czerwony Krzyż, Ogólnopolskie Pogotowie Niebieska Linia, Sąd Rejonowy w Jaśle – kurator społeczny, Ośrodek wsparcia – Środowiskowy Dom Samopomocy, Dzienny Dom pomocy dla osób starszych w Jaśle, Dom dziecka. Grupy robocze/diagnostyczno – pomocowe powoływane były przez Przewodniczącego lub jego Zastępców w terminie do trzech dni od przekazania wypełnionego formularza NK - A do przewodniczącego ZI i w dniu powołania grupy następowało przekazanie formularza Niebieska Karta – A do członków grupy.

W 8 przypadkach grupa robocza/diagnostyczno-pomocowa została powołana w tym samym dniu, w którym przekazano wypełniony formularz Niebieska Karta - A do Przewodniczącego zespołu, w 16 przypadkach w kolejnym dniu od przekazania, w trzech przypadkach w drugim dniu od przekazania i w trzech przypadkach w trzecim dniu od przekazania formularza do Zespołu. W 20 analizowanych przypadkach wszczętych przez przedstawicieli Ośrodka osoby wszczynające procedurę – pracownik socjalny lub asystent rodziny w pierwszej kolejności diagnozowały poziom bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych podczas sporządzania formularza Niebieska Karta, natomiast w 10 przypadkach sporządzonych przez przedstawicieli KPP to funkcjonariusze badali poziom bezpieczeństwa i podejmowane były przez nich lub członków grupy roboczej / diagnostyczno-pomocowej niezwłoczne działania w terminie: do trzech dni kalendarzowych, w 21 analizowanych przypadkach, do siedmiu dni - jeden przypadek, powyżej siedmiu dni - osiem przypadków (najdłużej po 12 dniach). W sytuacji zagrożenia wydawane były zakazy zbliżania do miejsca zamieszkania - dwa przypadki, zakaz zbliżania do osoby/osób - jeden przypadek i nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego lokalu - dwa przypadki,

⁵² Niebieskie Karty założone wyłącznie przez MOPS. Ponadto w pięciu przypadkach wszczęto przez MOPS procedurę NK na podstawie kwestionariuszy przesłanych przez inne Ośrodki Pomocy Społecznej.

⁵³ Analizą objęto 30 przypadków objętych procedurą NK; które trwały najdłużej, w tym 10 procedur wszczętych przez Policję i 20 procedur wszczętych przez pracowników OPS, a jednocześnie co najmniej 10 spraw już zakończonych.

areszt, a następnie dozór policyjny - jeden przypadek, zakaz kontaktowania się z osobami - dwa przypadki. Udzielano pomocy medycznej poprzez wezwanie karetki pogotowia w dwóch analizowanych procedurach. Każdorazowo udzielano wsparcia i poradnictwa oraz informowano o dostępnych formach pomocy i instytucjach świadczących taką pomoc. W siedmiu przypadkach ze względu na zgłoszenia wpływające do MOPS pracownicy Ośrodka udali się do środowisk lub miejsc pobytu (Środowiskowy Dom Samopomocy w Jasle), w celu zdiagnozowania sytuacji i podjęcia działań interwencyjno – pomocowych dla zapewnienia bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy domowej. W jednym przypadku przesyłano materiały dowodowe do KPP celem podjęcia działań w związku z podejrzeniem stosowania przemocy wobec małoletniej przez matkę, w jednym przypadku podejmowano współpracę ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno – Wychowawczym w celu zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa i niewydawania dzieci ojcu po zakończonych zajęciach. W 15 przypadkach osoby/rodziny były obejmowane wsparciem specjalistów z zakresu pomocy ofiarom przemocy zatrudnionym w siedzibie MOPS i w terenie.

W analizowanych przypadkach nie zachodziła konieczność kierowania osób do ośrodka wsparcia zapewniającego całodobową pomoc oraz do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lesku. Natomiast informowano i kierowano do specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie do Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Jasle oraz do Ośrodka Wsparcia prowadzonego w Ośrodku Psychoterapii w Jasle. Osoby doznające przemocy korzystały ze wsparcia specjalistów w zakresie pomocy ofiarom przemocy zatrudnionych w MOPS i KPP, m.in. w formie diagnozowania problemu przemocy, podejmowania działań interwencyjnych, pomocowych, motywowania do zmian i podejmowania pracy nad gotowością do ich wprowadzania, prowadzenia rozmów psychoedukacyjnych, w tym ocena poziomu bezpieczeństwa wszystkich członków rodziny również małoletnich dzieci, zwrócenia uwagi na potrzeby dzieci w sytuacji występowania przemocy w ich rodzinie, kierowania do specjalistów – psychoterapeutów, prawników itp. Osoby objęte procedurami otrzymywały „Informator o formach pomocy dostępnych na terenie miasta Jasła dla osób dotkniętych bądź zagrożonych przemocą domową oraz rodzin i osób w kryzysie” ze wskazaniem instytucji, danych kontaktowych, godzin przyjęć.

W pięciu analizowanych przypadkach podjęto środki, m. in. zapobiegawcze – nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zakaz zbliżania do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, areszt, dozór policji, zakaz kontaktowania się z osobami, cywilno – prawne: nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania na wniosek osób pokrzywdzonych, zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu lub psychiatrycznemu.

W analizowanej dokumentacji stwierdzono występowanie ponownych aktów przemocy w siedmiu przypadkach. Ponadto odnotowano cztery przypadki kolejnych wypełnianych formularzy NK - A wpływających do Przewodniczącego ZI, które sporządzone były w trakcie składania zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa.

(akta kontroli TOM II str. 324-388, 385-386)

Jak wyjaśniła Dyrektor Ośrodka - Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający w strukturze PCPR w kontrolowanych latach nie realizował programów korekcyjno – edukacyjnych i psychologiczno – terapeutycznych. W latach 2022 – 2023 opracowano programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową, jednak nie zostały zrealizowane ze względu na brak chętnych osób. Osoby stosujące przemoc były informowane o możliwości udziału w programach, jednak

członkowie grup roboczych ze względu na brak uregulowań nie mieli narzędzi do wyciągania konsekwencji z powodu niezgłoszenia się do udziału w programie.

Grupy robocze/diagnostyczno - pomocowe nie występowały do ZI z wnioskiem o skierowanie osób stosujących przemoc do udziału w takich programach.

(akta kontroli TOM II str. 146-147))

Nie odnotowano przypadków formułowania wniosków kierowanych przez kuratorów sądowych m.in. wchodzących w skład ZI o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności⁵⁴ lub wniosków o odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia⁵⁵ wobec skazanego za przestępstwo związane z przemocą domową. Jednak w jednej z analizowanych spraw, zarządzenie wykonania kary wobec skazanego za przestępstwo związane z przemocą domową nastąpiło na wniosek prokuratora. Osoba stosująca przemoc ponownie dopuściła się przestępstwa i po wszczęciu procedury NK i zawiadomieniu Prokuratury Rejonowej w Jaśle podjęto powyższą decyzję. Obecnie osoba ta przebywa w zakładzie karnym. Pomoc osobom potrzebującym udzielana była w zależności od potrzeb osób poszkodowanych i ich sytuacji przez wszczynających procedurę lub członków grupy roboczej/diagnostyczno - pomocowej w terminie: do trzech dni w 21 analizowanych przypadkach, do siedmiu dni - jeden przypadek, powyżej siedmiu dni - osiem przypadków. W analizowanych przypadkach najdłużej po 12 dniach od powołania grupy i przekazania członkom formularza Niebieska Karta A odbyło się pierwsze posiedzenie, na którym sporządzono indywidualny plan pomocy. Wszystkim osobom doznającym przemocy, w tym dzieciom przygotowano plany pomocy.

Podejmowano działania określone w art. 3 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, m. in. we wszystkich analizowanych przypadkach udzielano poradnictwa socjalnego, np. informacji o dostępnych formach wsparcia, obejmowano pomocą rzeczową, finansową, wsparciem w formie asystentury rodzinnej, informowano o placówkach udzielających pomoc specjalistyczną, w tym psychologiczną, prawną, psychoterapeutyczną i kierowano do tego typu instytucji, podejmowano działania w ramach interwencji kryzysowej i wsparcia, ochrony przed dalszym krzywdzeniem itd. W 16 przypadkach kierowano wnioski do sądu o wgląd w sytuację dzieci lub pisma informujące o niepokojącej sytuacji małoletnich, w dwóch przypadkach sporządzono wniosek o umieszczenie w domu pomocy społecznej (w tym jeden z zabezpieczeniem), w 13 przypadkach informowano prokuraturę/policję o możliwości popełnienia przestępstwa, w ośmiu analizowanych procedurach sporządzono wnioski do MKRPA w celu podjęcia działań w kierunku leczenia odwykowego. Częstotliwość kontaktów pracowników socjalnych z rodzinami ustalana była w indywidualnym planie pomocy, raz na jeden - dwa miesiące, w większości przypadków odbywało się znacznie częściej. W analizowanych przypadkach monitorowanie odbywało się: w sześciu procedurach - częściej niż raz w miesiącu, w 17 przypadkach - nie rzadziej niż raz w miesiącu, nie rzadziej niż raz na dwa miesiące – w siedmiu procedurach. W trakcie pandemii Covid i największych obostrzeń kontakty z rodzinami odbywały się drogą telefoniczną i przez komunikator Zoom z ww. częstotliwością.

(akta kontroli TOM II str. 324-388, 385-387)

MOPS od lipca do grudnia 2021 r. realizował projekt „Jasło przeciwko przemocy” w ramach Programu Ośłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” edycja 2021. Celem projektu była poprawa jakości i zwiększenie dostępności usług świadczonych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz podniesienie kompetencji zawodowych osób realizujących zadania w tym zakresie. Projekt skierowany był do uczestników Dziennego Domu Pomocy dla Osób Starszych w Jaśle, osób zagrożonych lub

⁵⁴ Art. 75 ustawy z 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 17, ze zm.), dalej: kk.

⁵⁵ Art. 160 ustawy z 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 127, ze zm.), dalej: kw.

doznających przemocy w rodzinie z terenu miasta Jasła, pracowników socjalnych zatrudnionych w MOPS, przedstawicieli instytucji i organizacji wchodzących w skład ZI i członków grup roboczych. W ramach projektu zrealizowano następujące działania: sporządzono „Diagnozę zjawiska problemu przemocy w rodzinie na terenie miasta Jasła wraz z ustaleniem odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie oraz analizą czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie” z uwzględnieniem wpływu pandemii na zjawisko przemocy w rodzinie, przeprowadzono prelekcje dla uczestników DDP, prowadzono grupę wsparcia dla osób zagrożonych lub doznających przemocy w rodzinie, zorganizowano szkolenie – „Negocjacje kryzysowe” dla pracowników socjalnych MOPS, dwa szkolenia jednodniowe dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego lub grup roboczych „Trudne wyzwania w procedurze Niebieskie Karty” i „Rodzina jako system – jak prowadzić procedurę Niebieskie Karty w sytuacji rodzin, które chcą pozostać razem?”, zakupiono materiały informacyjno-edukacyjne, e-booka „Pełni mocy w rodzinie bez przemocy”, który został umieszczony na stronie internetowej m. in. MOPS Jasło. Podejmowano również współpracę z podmiotami, które zgłosiły podejrzenie stosowania przemocy: Polski Czerwony Krzyż, Ogólnopolskie Pogotowie Niebieska Linia, Sąd Rejonowy w Jasle – kurator społeczny, Ośrodek wsparcia – Środowiskowy Dom Samopomocy, Dzienny Dom Pomocy dla osób starszych w Jasle, dom dziecka. Ponadto w przypadkach objętych kontrolą współpracowano z Sądem Rejonowym w Jasle i Prokuraturą Rejonową w Jasle, a w związku z tym, że w jednym przypadku grupa robocza nie posiadała w swoim składzie członka MKRP – nawiązano z nią współpracę. Każdorazowo informowano osoby/rodziny o podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc i kierowano, m. in. do Ośrodka Psychoterapii w Jasle, Ośrodka Interwencji Kryzysowej działającego w strukturze PCPR.

W ramach diagnozy na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych ustalono że ponad 40% badanych zetknęło się ze zjawiskiem przemocy w rodzinie, ponad 20% słyszało o takich rodzinach, a prawie 14% przyznało, że zjawisko przemocy dotyczy ich rodzin. Największa liczba osób będąca świadkiem przemocy zawiadamiała policję, z kolei 14 % respondentów będąc świadkiem przemocy nie podejmuje żadnych działań. 36% badanych było zdania, że pandemia Covid-19 spowodowała wzrost zjawiska przemocy domowej.

(akta kontroli TOM II str. 387)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS – Ośrodek posiadał wiedzę na temat działań podejmowanych przez poszczególnych członków grup roboczych/diagnostyczno – pomocowych od przedstawicieli, którzy wchodzili w skład grup. Informacje te były przekazywane formalnie w ramach prowadzonych procedur w formie ustnej do protokołu lub pisemnej – w formie notatki urzędowej, pisma, karty działań w pracy socjalnej, notatki. Informacje dotyczące wydanych środków zabezpieczających – zakazów/nakazów przekazywane były w formie pisemnej.

(akta kontroli TOM II str. 147)

Informacje przekazywane były do takich instytucji jak: policja, sąd, prokuratura, MKRPA. Policja, sądy, prokuratura zwracały się o przekazanie informacji powołując się na przepisy zawarte w dotyczących ich ustawach i rozporządzeniach. W ramach podejmowanych działań współpracowano z innymi zespołami interdyscyplinarnymi/ops. Przy przekazywaniu i otrzymywaniu informacji uwzględniane były obowiązujące przepisy prawne, m. in. z art. 9 c ustawy o przeciwdziałaniu przemocy.

(akta kontroli TOM II str. 147)

Jak wyjaśniła Dyrektor MOPS, wprowadzone uregulowania prawne dotyczące poszerzenia kompetencji policji (nakaz, zakaz) zwiększyły bezpieczeństwo osób poszkodowanych i przyspieszyły podejmowanie działań wobec sprawcy. Po zmianie przepisów i nowelizacji ustawy w 2023 r. wyraźnie rozdzielono zadania zespołów

interdyscyplinarnych od zadań grup, zmniejszono ich skład podstawowy, czym uproszczono sposób pracy grupom diagnostyczno – pomocowym. Zespół w przyjętym regulaminie ma też możliwość dostosowania dobrych praktyk wypracowanych w środowisku lokalnym do istniejących przepisów prawa. Istotną zmianą na lepsze było uznanie dziecka - świadka jako dziecka – za osobę doznającą przemocy oraz uregulowania dotyczące kierowania osób stosujących przemoc do udziału w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych. Wprowadzenie dziewięciomiesięcznego monitorowania zakończonej procedury nie sprawdzało się w każdym przypadku, ponieważ zwiększa ilość obowiązków, a nie zawsze było zasadne (np. w przypadku śmierci jednej z osób wobec której prowadzona była procedura).

(akta kontroli TOM II str. 147)

3.

W latach objętych kontrolą do ZI wpłynęło łącznie 361 procedur NK, z czego w 2021 r. – 106, 2022 r. – 124, 2023 r. – 131 w związku z podejrzeniem występowania przemocy domowej.

W wyniku szczegółowej analizy 30 spraw rozpatrywanych przez ZI⁵⁶, stwierdzono, iż na każde zgłoszenie dotyczące podejrzenia występowania zjawiska przemocy wpływające do ZI czy Ośrodka pracownicy socjalni podejmowali działania, aby sprawdzić sytuację i podjąć właściwe działania. Do każdego kwestionariusza NK-A powoływano grupę roboczą/diagnostyczno pomocową, która diagnozowała sytuację i podejmowała odpowiednie działania. Wystąpił jeden przypadek, gdzie zgłoszenie przemocy i przesłane materiały dowodowe nie potwierdziły jej występowania w prowadzonym dochodzeniu przez KPP. Spośród analizowanych 30 przypadków 20 z nich wszczętych zostało przez MOPS, a w 10 było wszczętych przez inne instytucje. Przewodniczący działał zgodnie z procedurami określonymi w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy oraz rozporządzeniu w sprawie procedury NK⁵⁷. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”⁵⁸, grupy robocze powoływane były w terminie do trzech dni od otrzymania formularza Niebieska Karta - A przez Przewodniczącego ZI. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”⁵⁹ z dniem 28 września 2023 r. grupy diagnostyczno – pomocowe powoływane były w terminie do trzech dni roboczych od dnia otrzymania formularza Niebieska Karta – A. W każdej grupie roboczej/diagnostyczno – pomocowej zawsze pracował dzielnicowy i pracownik socjalny/koordynator. Ponadto powoływani byli przedstawiciele następujących podmiotów, instytucji: w 11 przypadkach przedstawiciele MKRPA, w pięciu przypadkach przedstawiciele Ośrodka Interwencji Kryzysowej działającego w strukturze PCPR, w ośmiu przypadkach przedstawiciele Oświaty, w dwóch

⁵⁶ Szczegółową analizą objęto 30 spraw rozpatrywanych przez ZI.

⁵⁷ Zgodnie z § 8 ust. 1 rozporządzenia z 2011 r., przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego po otrzymaniu formularza „Niebieska Karta – A” niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia jego otrzymania, powinien przekazać go członkom zespołu interdyscyplinarnego lub grupy diagnostyczno-pomocowej. W praktyce powinno to oznaczać, że przewodniczący zespołu, po dokonaniu analizy informacji zawartych w formularzu „Niebieska Karta – A”, podejmował decyzję o tym, czy sytuacja danej rodziny będzie zajmował się cały zespół czy też grupa diagnostyczno-pomocowa i ją powoływał. Natomiast w świetle § 7 ust. 1 oraz § 8 ust. 1 i 2 rozporządzenia z 2023 r., wypełniony formularz „Niebieska Karta – A” niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia wszczęcia procedury, przekazuje się do zespołu interdyscyplinarnego. Następnie, nie później niż w terminie 3 dni roboczych od dnia jego otrzymania, jest przekazywany grupie diagnostyczno-pomocowej. Pierwsze posiedzenie grupy diagnostyczno-pomocowej odbywa się niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania formularza „Niebieska Karta – A”. W myśl § 22 rozporządzenia z 2023 r., do procedury „Niebieskie Karty” wszczętej i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia – tj. przed 28 września 2023 r. – stosuje się przepisy dotychczasowe.

⁵⁸ Dz.U. Nr 209, poz. 1245.

⁵⁹ Dz. U. poz. 1870.

przypadkach przedstawiciele PCPR, w trzech przypadkach przedstawiciele Szpitala Specjalistycznego w Jaśle, w trzech przypadkach przedstawiciele Poradni Psychologicznej – Pedagogicznej w Jaśle, w sześciu przypadkach przedstawiciele Sądu Rejonowego w Jaśle - Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, w 14 przypadkach przedstawiciele MOPS – asystenci rodziny i/lub pracownicy socjalni sekcji ds. pomocy środowiskowej oraz zespołu ds. usług. W analizowanych przypadkach skład zarówno grup roboczych jak i diagnostyczno – pomocowych był kompletny i zgodny z wymogami ustawy o przeciwdziałaniu pomocy. Początkowo w skład grup diagnostyczno – pomocowych wchodził pracownik socjalny i funkcjonariusz policji, a następnie poszerzono skład grupy o przedstawicieli innych instytucji działających na rzecz rodzin i osób. Grupy robocze pracowały według wytycznych opracowanych przez ZI oraz Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie. Nie odnotowano przypadków przewlekłego podejmowania decyzji.

W analizowanych przypadkach grupa robocza/ diagnostyczno - pomocowa w każdym przypadku opracowała i realizowała indywidualny plan pomocy, a także monitorowała sytuację osób oraz rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą. Indywidualne plany pomocy były opracowywane po rozpoznaniu potrzeb rodzin i w razie potrzeby modyfikowane. W trakcie diagnozy weryfikowano czy w rodzinie prowadzona była już wcześniej procedura. Uwzględniano potrzeby zgłaszane przez osoby doznające przemocy lub ich przedstawiciele ustawowych, jednak w przypadku pięciu z nich konieczne było podejmowanie działań interwencyjnych w celu zapewnienia bezpieczeństwa – nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania dozór policji i areszt. Zgodnie z kwestionariuszem NK C osoby poszkodowane pytane były o możliwości podjęcia przez nich zobowiązań w zakresie poprawy ich sytuacji i ustania przemocy. Członkowie grup uzgadniali między sobą podział zadań i działań do realizacji, które formułowane były w protokołach z posiedzeń grup lub/ i w kwestionariusz NK-C (ipp). Cele w trakcie prowadzenia procedury były modyfikowane i dostosowywane do aktualnych sytuacji rodzin.

Opracowywanie indywidualnych planów pomocy dopasowywane było do indywidualnych potrzeb osób pokrzywdzonych. Zawarte były w nich działania nie tylko opisane w kwestionariuszu NK-B. W planach znajdowały się informacje o możliwości złożenia wniosku o zakaz zbliżania/nakaz opuszczenia lokalu lub jego przedłużenie, wniosku o eksmisję, o możliwości podjęcia działań dotyczących leczenia odwykowego członków rodzin – udzielając w tych działaniach niezbędnej pomocy. Osoby były kierowane do skorzystania z konsultacji specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy, obejmowane wsparciem specjalistów w zakresie pomocy ofiarom przemocy. Wskazywana była możliwość podjęcia współpracy z placówkami oświatowymi, w tym pomocy psychologicznej i pedagogicznej oraz poradnią psychologiczno – pedagogiczną. Kierowano do Ośrodka Psychoterapii w celu uzyskania specjalistycznej pomocy.

Przyczyną absencji w pracach ZI i grup była głównie nieobecność w pracy z powodu choroby.

W analizowanym okresie nie odnotowano przypadków odebrania dzieci przez pracowników socjalnych podczas wykonywania obowiązków służbowych.

(akta kontroli TOM II str. 385-388)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

Prawidłowo realizowano procedury NK, podejmowano terminowe działania które rzetelnie dokumentowano. Podejmowano współdziałanie z innymi podmiotami.

Rzetelnie realizowano zadania przez ZI i grupy diagnostyczno-pomocowe⁶⁰. W każdym przypadku opracowano i realizowano indywidualny plan pomocy, a także monitorowano sytuację osób oraz rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą. Indywidualne plany pomocy były opracowywane po rozpoznaniu potrzeb rodzin i w razie potrzeby modyfikowane. W trakcie diagnozy weryfikowano czy w rodzinie prowadzona była już wcześniej procedura. Uwzględniano potrzeby zgłaszane przez osoby doznające przemocy lub ich przedstawicieli ustawowych. Jednak spośród 30 analizowanych przypadków, w pięciu z nich konieczne było podejmowanie działań interwencyjnych w celu zapewnienia bezpieczeństwa – nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania, dozór policji i areszt.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

- podjęcie działań mających na celu dokonanie uzupełnienia Miejskiego Programu poprzez: określenie realizatorów poszczególnych zadań oraz źródeł ich finansowania a także terminów przeprowadzenia poszczególnych działań, sformułowanie wskaźników w sposób umożliwiający dokonanie pomiaru poziomu ich osiągnięcia, ustalenie oczekiwanego poziomu ww. wskaźników oraz ich monitorowanie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

⁶⁰ Przed 22 czerwca 2023 r. grupy robocze.

Rzeszów, dnia 17 czerwca 2024 r.

Kontrolerzy

Mariusz Twardowski
Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

Wojciech Ostrowski
Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
podpis